

UNDERDÄNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T DEN 3 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉ

RÖRANDE

REGLERING AF STATENS ÄMBETSVERKS OCH MYNDIGHETERS LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

VIII.

REGLERING AF LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.
VID
LANDTBRUKSSTYRELSEN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1907

INNEHÅLL.

	Sid.
Underdånig skrifvelse till Konungen	I—II.
Betänkande och förslag.	
Historisk öfversikt	1.
Landbruksstyrelsens ämbetsverksamhet och organisation i allmänhet	13.
Kommitténs förslag.	
<i>I fråga om öfverflyttning af civila veterinärväsendet till landtbruksstyrelsen</i>	<i>25.</i>
<i>I fråga om öfverflyttning af ärenden rörande hästafveln till landtbruksstyrelsen</i>	<i>31.</i>
<i>Aflöningsförmånerna för landtbruksstyrelsens ordinarie personal</i>	<i>54.</i>
<i>Utsträckt arbetstid</i>	<i>60.</i>
<i>Aflöningsvillkor för landtbruksstyrelsens ordinarie personal</i>	<i>62.</i>
<i>Anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser</i>	<i>66.</i>
<i>Nuvarande stat</i>	<i>72.</i>
<i>Förslag till stat</i>	<i>73.</i>
<i>Kostnadsberäkning</i>	<i>73.</i>
<i>I fråga om förenklningar i arbetssätt</i>	<i>73.</i>

Till KONUNGEN.

Den kommitté, åt hvilken Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 uppdragit att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m., får

härmed i underdånighet öfverlämna delen VIII af kommitténs betänkanden,
innefattande förslag i nämnda hänseende beträffande landtbruksstyrelsen.

Stockholm den 2 november 1907.

Underdånigst
F. H. SCHLYTERN.

FREDRIK EGERSTRÖM.

PHILIP KLINGSFOR.

CARL PERSSON.

HENRIK SCHULTZBERG.

JOHAN WIDÉN.

IVAR WIJK.

Allan Cederborg

**Reglering af løneforholdanden m. m.
vid
landtbruksstyrelsen.**

Historisk öfversikt.

I kungl. kansliordningen den 23 oktober 1809 föreskrefs, att till kansliets kammarexpedition skulle höra alla mål, som rörde landthushållningen. Och då sedermera år 1840 departementalstyrelse infördes, blef genom kungl. stadgan den 16 maj samma år angående fördelning af ärendena emellan statsdepartementen förordnad, att frågor om landthushållning skulle tillkomma civildepartementet.

Till detta departement hörde, enligt nämnda stadga, jämväl landbruksakademien. Denna hade stiftats genom kungl. kungörelse den 28 december 1811. Enligt ingressen till denna kungörelse skulle akademien med sin uppmärksamhet följa och med sin omsorg befordra landthushållningens framsteg i fäderneslandet jämte de föremål, som därmed ägde närmaste samband. Ställd mellan regeringen och landets odlare skulle den för den förra framlägga taflan af landtbrukets tillstånd, behof och brister och för de senare bereda och lätta utförandet af regeringens beslut, till ökande af deras trefnad och välmakt. Och uti § 2 af de genom samma kungörelse fastställda stadgar för akademien angafs dess bestämmelse vara »att tända och sprida upplysning, för att befrämja undervisningen, uppmuntra idogheten, stadga erfarenheten, lätta utöfningen och afhjälpa hindren i alla delar af landthushållningen i fäderneslandet».

Enligt samma stadgar ägde landbruksakademien för utöfning af de densamma ålagda skyldigheter erhålla nödiga upplysningar och biträde af rikets publika verk och ämbetsmän. Den skulle söka befordra inrättande af hushållningssällskap och med dessa underhålla förening genom brefväx-

ling. Inom tre månader efter hvarje års förlopp ägde akademien till Kungl. Maj:t ingifva berättelse om sina arbeten och företag under det gångna året, om hushållningssällskapens framsteg samt om landthushållningens allmänna tillstånd.

I de af Kungl. Maj:t den 3 december 1812 fastställda stadgar för akademiens inre förvaltning föreskrefs inrättande inom akademien af en verkställande eller förvaltningskommitté, hvilken skulle hafva att till verkställighet befordra de nyttiga inrättningar och företag, som stadgarna föreskrefve eller akademien, efter förslag, gillade och antog, att förbereda ärendena och att handhafva inseendet öfver akademiens ekonomiska angelägenheter m. m. Enahanda bestämmelser återfinnas i de för akademien den 28 augusti 1841 fastställda förnyade stadgar.

En utvidgad befogenhet tillades landtbruksakademiens förvaltningskommitté genom kungl. bref den 12 januari 1849. Enligt detta skulle kommittén närmast under chefen för civildepartementet handhafva öfverinseendet och kontrollen ej mindre öfver landtbruksinstituten samt alla med bidrag af allmänna medel inrättade lägre landbruksskolor än ock i afseende på kronans stamschäferier äfvensom de personer, hvilka blifvit antagna för att mot ersättning af statsverket sprida kannedom om jordbrukets förbättring medelst vattenaftappningar, ängsvattningar m. m. Därjämte skulle kommittén, på anmodan, gå departementschefen till handa med upplysningar och yttranden i förekommande ärenden, som rörde landtbruket och dess binäringar eller eljest ägde gemenskap med kommitténs verksamhet.

Sedan tid efter annan anförtrotts förvaltningskommittén allt flera statsadministrativa bestyr, framlades af Kungl. Maj:t till 1885 års riksdag förslag om inrättande af ett nytt departement, benämndt landtbruks-, industri- och handelsdepartementet, till hvilket skulle från civildepartementet öfverflyttas, bland annat, alla frågor angående landtbruket. Till en byrå under det sålunda föreslagna nya departementet skulle förläggas den administrativa verksamhet, som då tillkom ofvannämnda förvaltningskommitté. Förslaget i fråga antogs såsom hvilande vid 1885 års riksdag, men förföll vid 1888 års riksdag på grund af kamrarnas skiljaktiga beslut.

Under erinran härom anförde chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet den 12 januari 1889, att han funnit sig böra tillse, huruvida icke näringarnas befogade kraf på en lämplig statsadministration kunde på annat sätt tillgodoses. Hvad särskildt angick jordbruket och dess binäringar, syntes honom de former, hvori den centrala statsadministrationen i afseende därå verkade, ingalunda tillfredsställande. Den utöfvades egentligen af landtbruksakademiens förvaltningskommitté, hvilken institution, från början af sin tillvaro afsedd för helt andra ändamål, af omständigheternas makt och till följd af bristen på någon annan lämplig administrativ myndighet nödgats öfvertaga en myckenhet rena ämbetsmannagöromål, som hvarken öfverensstäme med kommitténs organisation eller det sätt, hvarpå dess verksamhet utöfvades.

Departementschefen föreslog i stället att anordna en särskild fristående myndighet, *landtbruksstyrelsen*, hvilken skulle öfvertaga dels förvaltningskommitténs statsadministrativa befogenhet jämte alla därmed förenade åligganden äfvensom ärenden rörande fiskerinäringen, med undantag af nordsjöfisket, dels ock vissa chefen för civildepartementet samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen då tillhörande åligganden. I spetsen för ämbetsverket skulle stå en af Kungl. Maj:t utsedd chef med titel öfverdirektör, hvilken skulle vara allena beslutande i förekommande ärenden och hvars aflöning skulle utgå med 7,000 kronor. Närmast under denna chef skulle ställas såsom föredragande en fiskeriinspektör och två byråingenjörer, samtliga i andra allmänna lönegraden vid de centrala ämbetsverken. Därutöver skulle finnas allenast en ordinarie tjänsteman, nämligen en sekreterare i första allmänna lönegraden. Hos landtbruksstyrelsen skulle jämväl anställas en vaktmästare med samma aflöningsförmåner som vaktmästare i allmänhet inom de centrala ämbetsverken.

Hvad sålunda af departementschefen hemställts, bifölls af Kungl. Maj:t; och skedde, i enlighet därmed, framställning i ämnet vid 1889 års riksdag. Riksdagen godkände framställningen uti omförmälda afseenden utan annan ändring, än att aflöningen för en hvar af de tre föredragandena nedsattes med 500 kronor, hvarigenom densamma bragtes i öfverensstämmelse med de för kanslisekreterare och vissa andra tjänstemän i statsdepartementen utgående aflöningsförmåner.

Den 13 december 1889 utfärdades därpå för det nya ämbetsverket instruktion, i hvilken de två byråingenjörerna blefvo benämnda den ene öfveringenjör och den andre landtbruksinspektör.

Efter förslag af Kungl. Maj:t beslöts vid 1894 års riksdag den ändring i landtbruksstyrelsens organisation, att sekreteraren skulle vara ledamot af styrelsen med enahanda aflöning som dess förutvarande ledamöter.

I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 30 oktober 1897 gjorde landtbruksstyrelsen framställning om höjning i anslaget till styrelsen.

Styrelsen anförde därvid, bland annat, att redan vid dess inrättande farhågor yppats, att de beviljade löneförmånerna icke voro tillräckliga för att utsikt skulle finnas, att styrelsen med dem i längden kunde tillförsäkras fullt dugliga arbetskrafter. Det visade sig också snart efter det styrelsen trädte i verksamhet, att dessa farhågor icke saknade grund.

I sådant hänseende meddelade styrelsen, att, då landtbruksinspektörsbefattningen efter förste innehafvarens fränfalle år 1892 blifvit ledig och platsen kungjorts till ansökning, ingen af de tre sökande, hvilka inom ansökningstidens utgång anmält sig till erhållande af befattningen, fanns hafva i allo uppfyllt de stadgade villkoren för behörighet till densamma. Därför blef det nödigt att ånyo kungöra platsen till ansökning ledig. Det var icke heller utan stor svårighet som befattningen den gången kunde tillsättas, i det alla de, hvilka särskildt uppmanats att söka densamma, förklarade sig på grund af löneförmånernas ringa belopp icke kunna mottaga den. Hänsyn till svårigheten att värdigt återbesätta öfveringenjörsbefattningen hade också föranledt styrelsen att, ej långt innan innehafvaren af sistnämnda befattning skulle uppnå 65 lefnadsår, vid hvilken ålder ledamot var skyldig att från tjänsten afgå, hos Kungl. Maj:t hemställa, att med afsked för bemälda tjänsteman finge tillsvidare anstå; och blef denna hemställan af Kungl. Maj:t för två år beviljad. Samma hänsyn hade förmått styrelsen att, sedan densamma hört sig för hos kompetent person, om han ville åtaga sig befattningen, men på grund af den otillräckliga lönen erhållit afböjande svar, ingå med förnyad framställning till Kungl. Maj:t, som den 8 oktober 1897 beviljade anstånd med afskedstagandet intill slutet af år 1898.

Det borde också, framhöll styrelsen vidare, kunna anses själfklart, att med de anspråk, som ställdes och måste ställas på styrelsens chef och ledamöter, det icke låte tänka sig, att personer, som voro i stånd att fylla dessa befattningar, skulle framdeles finnas villiga att mottaga desamma med de löneförmåner, som den för styrelsen gällande stat erbjöd, lika litet som det kunde finnas möjligt att i enskild tjänst dåmera erhålla lämpliga personer, utan att tillräckliga aflöningsförmåner erbjödos.

Vid bestämmandet af beloppet af lönerna för de särskilda befattningarna borde naturligtvis all möjlig hänsyn tagas till erforderlig sparsamhet med statens medel, men denna hänsyn finge gifvetvis icke sträcka sig ända därhän, att vinnandet af ändamålet med medlens utgifvande äfventyrades, eller, med andra ord, befattningarna borde icke aflönas på det sätt, att det med skäl kunde befaras, att lämpliga personer icke stode att med de erbjudna lönerna erhålla.

En person, som kunde gentemot det svenska landtbruket och dess intressen intaga en ställning sådan som chefens i landtbruksstyrelsen, och därför i de flesta fall måste, redan innan han kunde komma i fråga att erhålla denna befattning, hafva utöfvat en verksamhet af betydighet, syntes styrelsen endast undantagsvis kunna finnas villig att mot erhållande af en årlig lön af allenast 7,000 kronor åtaga sig detta chefskap med dess stora ansvar och många skyldigheter.

Och enär en skicklig landtbruksingenjör dåmera kunde förtjäna i netto 8,000 till 10,000 kronor och därutöfver för år, måste lika stor svårighet yppas att förmå en dylik ingenjör att lämna sin inbringande verksamhet i landsorten för att öfvertaga öfveringenjörsbefattningen i landtbruksstyrelsen mot erhållande af endast 4,000 kronor i årlig lön, äfven om därtill i sinom tid skulle läggas två ålderstillägg, hvartera om 500 kronor.

Den, som innehade den kompetens, som erfordrades för att antagas till landtbruksinspektör och således måste ej mindre vara i landthushållning erkänt kunnig och förfaren utan äfven innehafva den förmåga och erfarenhet, att han kunde inom förvaltningen blifva landtbruket till verklig nytta, kunde i de flesta fall svårligen anse med sin fördel förenligt att inträda i landtbruksstyrelsen under sistnämnda villkor.

Det kunde icke heller vara särdeles välbeträckt att aflöna fiskeriinspektörsbefattningen så lågt, att personer med förmåga icke ansågo det lönande att utbilda sig för att blifva kompetenta till dess skötande.

Och då den juridiskt utbildade ledamoten i styrelsen måste för ett lyckligt resultat ernående samarbeta med samtliga de öfriga ledamöterna och hans arbete således måste anses minst lika maktpåliggande och drygt som de öfriga ledamöternas, måste den dåvarande lönen ej mindre för denne än för de öfriga ledamöterna anses otillräcklig.

Visserligen kunde det icke betviflas att, om fordringarna på ämbetsmännen i verket ställdes lågt, befattningarna ändock komme att äfven framdeles kunna besättas, men det kunde med bestämdhet förutses, att det svenska landtbrukets intressen i sådant fall icke komme att på ett nöjaktigt sätt tillvaratagas, och att de belopp, som inbesparades genom att lönerna bestämts så knappt som skett, icke i någon mån komme att uppväga de förluster för landtbruket, hvilka otvifvelaktigt måste blifva följden af en mindre lämplig administration.

Enligt hvad styrelsen ytterligare framhöll, borde vid bestämmandet af aflöningarna åt landtbruksstyrelsens chef och ledamöter icke lämnas obekantadt, att dessas verksamhet, i olikhet med hvad som gällde åtskilliga motsvarande befattningsinnehafvare inom andra verk, ej kunde anses strängt begränsad till någon rent teknisk detalj, utan att hvarje ämbetsinnehafvares uppgift omfattade, låt vara i vissa fall endast från en synpunkt, hela näringen, hvarför också verksamheten borde ledas af och således förutsatte omfattande insikter om det ekonomiska samhällslifvet i dess helhet och lagarna för detta. Med anledning därpå borde ifrågavarande ämbetsinnehafvare närmast likställas med kommerskollegii motsvarande ämbetsmän.

Häraf syntes det emellertid styrelsen följa, att löneförmånerna för dess chef och ledamöter rätteligen borde bestämmas i likhet med dem, som voro förenade med motsvarande befattningar inom kommerskollegium och hvilka icke kunde anses högre, än förhållandena oundgängligen påkallade. Att bestämma ifrågavarande löner lägre kunde icke anses ur någon synpunkt lämpligt, då befattningarna icke voro afsedda att vara några öfvergångsbefattningar och till hvar och en af desamma erfordrades personer med redan vunnen erfarenhet och speciell utbildning, samt i hvarje händelse mindre

lönebelopp för befattningarna icke kunde antagas tillförsäkra landtbruksstyrelsen fullt dugande arbetskrafter för någon af ifrågavarande beställningar.

Det var också enligt styrelsens åsikt i högsta grad olämpligt att bestämma lönerna för de särskilda ledamotsbefattningarna olika, enär de fordringar, som på en hvar af dem måste ställas, voro lika stora, så att någon skillnad i detta afseende ej kunde göras. Hvad de tekniskt utbildade ledamöterna angick, var detta tämligen själfkart. Men det gällde äfven den juridiskt utbildade ledamoten, enär i ett verk, sådant som landtbruksstyrelsen, administrativ erfarenhet och förvaltningskunskap icke i någon högre grad kunde förutsättas hos annan ledamot än denne, och ämbetsverkets förmåga att väl fylla sin uppgift var i väsentlig mån beroende däraf, att sådan erfarenhet och insikt städse fanns inom verket att tillgå, hvarigenom arbetet inom styrelsen äfven vann i enhet och chefen blef i tillfälle att mera odeladt ägna tid och krafter åt sin egentliga uppgift.

Beträffande omfattningen af landtbruksstyrelsens verksamhet och den tillväxt denna sedan styrelsens inrättande vunnit, kunde, enligt hvad styrelsen anförde, någon fullt tydlig föreställning icke erhållas vare sig genom antalet af inkomna mål och ärenden, hvilket kunde bero på sättet att föra styrelsens diarium, eller genom antalet utgångna skrivelser, hvilket åter rönt inflytande af angifna tillfälliga omständigheter. Men om sålunda den ökning, som i båda dessa afseenden skulle kunna påvisas, icke finge tillmätas någon afgörande betydelse i detta fall, syntes däremot antalet af de institutioner, som förlagts under styrelsen, samt de uppdrag, som gifvits densamma, lämna säker ledning för bedömandet af omfattningen af styrelsens verksamhet. I sådant afseende hänvisades till, bland annat, den af styrelsen utgifna berättelsen om dess verksamhet för åren 1890—1894.

Styrelsen föreslog sådan förändring i dess stat, att aflöningarna skulle bestämmas för chefen till 9,000 kronor, däraf 6,200 kronor lön och 2,800 kronor tjänstgöringspenningar, samt för ledamot till 6,400 kronor, däraf 4,400 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, med ett ålderstillägg till lönen om 600 kronor efter fem år.

Vid föredragning hos Kungl. Maj:t den 14 januari 1898 af landtbruksstyrelsens ifrågavarande framställning anförde vederbörande departe-

mentschef, att, på sätt styrelsen framhållit, omfattningen af dess göromål under den tid, den varit i verksamhet, utvecklats sig i afsevärd mån och nått en vidd, som af styrelsens ämbets- och tjänstemän kräfde lika sträng tjänstgöring som den, andra ämbetsverks bättre aflönade tjänstemän hade att fullgöra.

Departementschefen ansåg det ock otvifvelaktigt, att styrelsens göromål blefve än ytterligare ökade genom de anordningar, som kunde komma att vidtagas för att tillmötesgå Riksdagens år 1896 uttalade önskningsar om beredande af möjlighet för strandägare att i vidsträcktare mån, än då var medgifvet, tillgodogöra sig vattenkraften i landets forsar och vattenfall.

Och då därtill komme, att, enligt hvad erfarenheten redan visat, med bibehållande af de dåvarande aflöningarna stora svårigheter måste möta att vid inträffande ledigheter återbesätta ledamotsplatserna inom styrelsen med kompetenta personer samt det alltså kunde äfventyras, att styrelsen blefve urståndsatt att behörigen fylla sin uppgift, men detta förhållande i mer än ett afseende skulle menligt inverka på de för Sveriges hela ekonomiska och sociala utveckling så viktiga näringar, hvilkas intressen styrelsen hade att tillgodose, tvekade departementschefen icke att förorda den af styrelsen föreslagna förhöjningen i lönerna för dess chef och ledamöter.

I sammanhang med denna aflöningsförhöjning och med hänsyn jämväl till den ytterligare utvidgning af landtbruksstyrelsens verksamhetsområde genom veterinärärendens ditförande, hvarom departementschefen samtidigt gjorde framställning och hvarom nedan vidare meddelas, syntes det departementschefen vara lämpligt, att landtbruksstyrelsens chef benämndes generaldirektör, liksom ock styrelsens ledamöter borde erhålla benämningen byråchefer.

Hvad departementschefen sålunda hemställt vann Kungl. Maj:ts bifall; och gjordes, i enlighet därmed, vid 1898 års riksdag framställning därom, att i den för landtbruksstyrelsen fastställda stat skulle, i stället för däri upptagna aflöningar för öfverdirektören och chefen samt de fyra ledamöterna, men med bibehållande af gällande villkor för aflöningars åtnjutande, uppföras aflöningar för en generaldirektör och chef med 9,000 kronor, däraf 6,200 kronor i lön och 2,800 kronor i tjänstgöringspenningar, samt för en hvar af fyra byråchefer med 6,400 kronor, däraf 4,400 kronor

i lön, som efter 5 år kunde höjas med 600 kronor, och 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar.

I sammanhang med frågan om aflöningsförhöjning för landtbruksstyrelsens chef och ledamöter framlades af departementschefen förslag, att nämnda styrelse skulle öfvertaga den centrala handläggningen af civila veterinärärenden. Medicinalstyrelsen, till hvars handläggning veterinärväsendet hörde, hade själf hemställt om dess öfverflyttande till annan myndighet. Uti underdånigt utlåtande den 30 oktober 1897 biträdde landtbruksstyrelsen denna hemställan samt anförde i sådant hänseende, att, då det förslag, som framställt om veterinärärendenas öfverlämnande till veterinärinstitutets lärarkollegium eller delegation däraf, ej kunde af styrelsen förordas, och då enligt styrelsens mening något särskildt ämbetsverk för ändamålet icke borde ifrågakomma, annan utväg ej syntes återstå, än att veterinärärendena öfverflyttades till landtbruksstyrelsen, dock med undantag af de militära veterinärärendena, hvilka borde öfverlämnas till arméförvaltningens sjukvårdsbyrå. Härför erfordrades emellertid, att i landtbruksstyrelsen anställdes en fullt skicklig och erfaren veterinär såsom föredragande för sagda ärenden samt att åt denne bereddtes enahanda aflöning, som styrelsen föreslagit för dess öfriga ledamöter, eller 6,400 kronor förutom ålderstillägg.

Kungl. Maj:t hemställde ock vid 1898 års riksdag, i sammanhang med ofvanberörda förslag om löneförhöjning åt landtbruksstyrelsens chef och ledamöter, att anslag måtte anvisas till en veterinärledamot i nämnda styrelse.

I afgifvet utlåtande (n:r 7) anförde statsutskottet, att frågan om inrättande af ett nytt statsdepartement, där jordbrukets intressen särskildt skulle tillgodoses, redan länge stått på dagordningen och i väckta motioner vid 1898 års riksmöte ånyo dragits under Riksdagens pröfning, samt att, enär åsikten om lämpligheten af jordbruksnäringens förläggande under ett särskildt departement syntes vara ganska allmän, före frågans närmare utredning, och på det ej dess lyckliga lösning skulle på något sätt förhindras, några åtgärder då icke borde vidtagas för en omorganisation af det ämbetsverk, som hade förvaltningen af jordbruksärendena sig anförtrodd.

Utskottet hade fördenskull icke funnit sig kunna tillstyrka vare sig den föreslagna öfverflyttningen af de civila veterinärärendena till landtbruksstyrelsen och däraf följande ökning af ämbetsverkets personal eller den ifrågasatta höjningen af lönerna till chefen och ledamöterna med hvad i sådant afseende i propositionen hemställts.

Beträffande förslaget om de civila veterinärärendenas öfverflyttning uttalade statsutskottet, bland annat, sin tvekan såväl i fråga om lämpligheten att helt och hållet skilja administrationen af den veterinära sjukvården från den myndighet, som handhade sjukvården och hygien i allmänhet, som om ändamålsenligheten af att från hvarandra skilja det civila och det militära veterinärväsendet.

Hvad aflöningarna till landtbruksstyrelsens personal angick, hade utskottet, ehuru det ej funnit lämpligt, att styrelsen tillkommande aflöningar höjdes till de af Kungl. Maj:t föreslagna belopp, likväl beträffande ledamöterna i styrelsen ansett, att dessa tjänstemän, i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag vid 1889 års riksdag, borde för vinnande af likställighet med andra statens tjänstemän, med hvilka jämförelse syntes kunna ifrågakomma, erhålla en till 4,500 kronor förhöjd begynnelseaflöning; och gjorde utskottet härom hemställan.

Vid det af utskottet afgifna utlåtandet voro, i fråga om förhöjdt anslag till landtbruksstyrelsen, fogade eller anmälda reservationer af tolf bland utskottets ledamöter.

Elfva af dessa ansågo, att utskottet bort på de af Kungl. Maj:t anförda skäl hemställa, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, måtte medgifva i ofvan omförmälda hänseenden:

1:o) att i den för landtbruksstyrelsen fastställda stat måtte, i stället för den för öfverdirektören och chefen upptagna aflöning, med bibehållande af gällande villkor för aflönings åtnjutande uppföras aflöning för generaldirektör och chef med 9,000 kronor, däraf 6,200 kronor i lön och 2,800 kronor i tjänstgöringspenningar;

2:o) att i nämnda stat måtte, i stället för då upptagna aflöningar för fiskeriinspektören, två byråingenjörer och sekreteraren, med bibehållande af gällande villkor för aflönings åtnjutande uppföras aflöningar för en hvar af fyra byråchefer med 6,400 kronor, däraf 4,400 kronor i lön, som

efter fem år kunde höjas med 600 kronor, och 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar; och

3:o) att i staten för landbruksstyrelsen måtte upptagas aflöning för ytterligare en byråchef till samma belopp och med enahanda ålderstillägg som för öfriga byråchefer i styrelsen.

Vid behandlingen inom Riksdagens kamrar af statsutskottets ofvannämnda utlåtande godkände Andra kammaren, i hvad alla de nyss angifna tre punkterna angick, statsutskottets hemställanden. Första kammaren däremot biföll de elfva reservanternas förslag, i hvad de två första punkterna angick, men godkände utskottets hemställan, i hvad den tredje punkten beträffade.

I de skiljaktiga delarna blef sedermera vid gemensam omröstning den af Andra kammaren omfattade meningen Riksdagens beslut.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning hade sålunda, beträffande såväl veterinärärendens öfverflyttning som höjning af aflöningen till landbruksstyrelsens chef, blifvit af Riksdagen afslagen, hvaremot aflöningarna till styrelsens fyra ledamöter blifvit höjda i enlighet med statsutskottets förslag.

Sedan jordbruksdepartementet år 1900 blifvit inrättadt, kom landbruksstyrelsen att lyda under detta departement.

Någon förändring i afseende å styrelsens ordinarie personal har där- efter ej ägt rum. Styrelsen består sålunda för närvarande af en chef med titel öfverdirektör samt fyra ledamöter, fiskeriinspektören, öfveringenjören, landbruksinspektören och sekreteraren.

Utöfver den ordinarie tjänstemannapersonalen har emellertid Kungl Maj:t, första gången den 15 oktober 1897 för tiden intill den 1 januari 1899 och sedermera år för år, förordnat en legitimerad veterinär att såsom ledamot af landbruksstyrelsen handlägga och föredraga ärenden rörande försök med tuberkulin och däraf betingade åtgärder. Till denna extra ledamot utgår numera ett arvode af 4,500 kronor årligen, hvartill medel tagas af det anslag, som Riksdagen år för år anvisat på extra stat till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Då landbruksstyrelsen den 31 maj 1902 afgaf utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts cirkulär den 25 oktober 1901 rörande behovet af änd-

ringar i gällande lönestater m. m., hemställde styrelsen om viss förhöjning i de till dess ordinarie personal utgående aflöningar på grund af lefnadskostnadernas stegring, men erinrade tillika om sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse af den 30 oktober 1897 samt framhöll, att styrelsen fortfarande ansåg det vara af synnerligt behof påkalladt, att dess löneförmåner komme att bestämmas enligt de grunder, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligen böra fastställas för de ämbetsverk, med hvilka landtbruksstyrelsen ansett sig böra i detta afseende likställas.

Ofvan är nämndt att instruktion för landtbruksstyrelsen utfärdats den 13 december 1889. I denna instruktion hafva sedermera vidtagits ändringar den 23 november 1894, den 28 maj 1897, den 7 mars 1902 och den 26 juni 1903.

Landtbruksstyrelsens ämbetsverksamhet och organisation i allmänhet.

I den för landtbruksstyrelsen den 13 december 1889 utfärdade instruktionen föreskrifves, att det skall åligga styrelsen att med uppmärksamhet följa landtbrukets och dess binäringars samt fiskerinäringens tillstånd och att, efter omständigheterna, själf vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, som styrelsen anser lämpliga för dessa näringars befrämjande.

*Landtbruks-
styrelsens
ämbets-
verksamhet.*

Styrelsen hade att från 1890 års början öfvertaga landtbruksakademiens förvaltningskommittés befattning i afseende å landtbruksläroverk, mejeriundervisning, statens landtbruksingenjörer och landtbruksstipendiater, fiskeriassistenter, instruktörer eller undervisare i särskilda delar af landt-hushållningen samt i husslöjd och i fiskodling, agenter för befrämjande af mejeri- och fiskeriprodukters afsättning, kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof, frökontrollanstalter, reseunderstöd för landtbrukets studerande, äfvensom fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling, utom beträffande medelförvaltningen, som tillhör statskontoret.

Med länens hushållningssällskap bör landtbruksstyrelsen stå i oafbruten förbindelse och äger från dem och deras förvaltningsutskott infordra erforderliga yttranden och upplysningar, liksom å andra sidan styrelsen bör meddela hushållningssällskapen kännedom om sådant, som kan vara af vikt för befrämjande af sällskapens ändamål, samt hos sällskapen göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som beröra sällskapens verksamhet.

Gemensamt med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har landtbruksstyrelsen att till Kungl. Maj:t afgifva utlåtande i frågor, som röra statsunderstöd, i form af lån, anslag eller andra förmåner, för afdiknings- eller odlingsföretag eller arbeten, som afse minskande af frostländighet.

I afseende å företaget, för hvilket lån från odlingslånefonden beviljats, tillhör det landtbruksstyrelsen att gemensamt med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bestämma tiden, inom hvilken företaget skall vara fullbordadt. Landtbruksstyrelsen skall ock hafva tillsyn öfver själfva odlingsarbetets utförande i enlighet med fastställd plan och gifna föreskrifter, så att inga väsentliga ändringar må äga rum utan anmälan och vederbörligt tillstånd; styrelsen medgifvet att tillåta eller föreskrifva sådana mindre ändringar i den för odlingsarbetet fastställda planén, som leda till dess förbättring. Styrelsen tillkommer ock att meddela slutligt godkännande af själfva odlingsarbetet; och bör den, så snart dylikt godkännande lämnats, därom underrätta väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Särskildt angifves i instruktionen, att landtbruksstyrelsen icke äger taga befattning med frågor rörande hästafveln, utan skola ärenden angående denna näring fortfarande behandlas af stuteriöfverstyrelsen.

Enligt instruktionens ursprungliga lydelse skulle jämväl ärenden angående hafs fisket vid rikets västra kuster tills vidare vara undantagna från landtbruksstyrelsens ämbetsbefattning. Dessa sistnämnda ärenden voro då lagda till kommerskollegium.

I instruktionen var ock till en början föreskrifvet, att styrelsen årligen skulle till chefen för civildepartementet afgifva berättelse om hushållningssällskapens verksamhet under det nästförutgångna året.

De sålunda i instruktionen meddelade bestämmelser rörande landtbruksstyrelsens allmänna ämbetsverksamhet hafva sedermera ej undergått andra förändringar, än att dels det ålagts styrelsen att till Kungl. Maj:t årligen afgifva berättelse rörande ej allenast hushållningssällskapens utan äfven de styrelsen underlydande tjänstemäns samt de under dess inseende ställda läroverks och andra anstalters verksamhet under det nästförflutna året, dels ock till landtbruksstyrelsen öfverflyttats ärenden angående hafs fisket vid rikets västra kuster, hvilken öfverflyttning tillfört styrelsen en väsentlig ökning af dess arbeten.

Inom den i instruktionen gifna yttre ramen för landtbruksstyrelsens verksamhet har emellertid under den tid, som förflutit från styrelsens inrättande, pågått å olika områden ett delvis ganska betydande utvecklings- och nydaningsarbete, som på styrelsen ställt ökade kraf.

För att af styrelsens ämbetsverksamhet, sådan den numera gestaltar sig, gifva en något fylligare bild, än som framgår af instruktionens bestämmelser, må här meddelas följande från landtbruksstyrelsen erhållna uppgifter.

Förutom hvad styrelsen enligt instruktionen åligger i förhållande till hushållningssällskapen — numera 26 till antalet — har styrelsen att yttra sig öfver alla ändringar i dessa sällskaps stadgar och samverkar med sällskapens hvartannat år sammanträdande ombud.

De undervisningsanstalter å landtbrukets område, hvilka stå under landtbruksstyrelsens öfverinseende, utgöras af landtbruksinstitutet vid Ultuna, landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, 27 landtmannaskolor, hvilka årligen erhålla statsunderstöd samt få för sig af landtbruksstyrelsen fastställda undervisningsplaner, 20 landtbruksskolor, 1 mejeriskola, 26 mejeristationer för kvinnliga elever, 1 torfskola och 1 trädgårdsskola.

Å styrelsen ankommer vidare tillsynen öfver 2 fiskarskolor och 5 kurser för utbildande af kontrollassistenter.

Beträffande kontroll- och försöksväsendet har styrelsen under sitt inseende 8 kemiska stationer, 1 kemisk-växtbiologisk anstalt, 18 frökontrollanstalter samt 2 profningsanstalter för maskiner och redskap för landtbrukets behof äfvensom de med statsmedel understödda enskilda föreningar för utöfvande af försöksverksamhet, däribland svenska mosskulturföreningen och Sveriges utsädesförening.

Likaså har styrelsen inseendet öfver statens 21 landtbruksingenjörer och 6 landtbruksstipendiater¹, hvilkas verksamhet årligen bestämmes af styrelsen genom fastställande af resplaner och andra föreskrifter samt inspekteras och följes af styrelsen.

¹ På hemställan af Kungl. Maj:t är vid 1907 års riksdag beslutadt, att, i stället för nämnda sex landtbruksstipendiater, skola från och med år 1908 anställas tre extra landtbruksingenjörer och tre landtbruksstipendiater.

Vidare tillkomma styrelsen vissa åligganden i afseende å de s. k. meliorationsfonderna — odlingslånefonden, allmänna frostminskningsanslaget, norrländska afdikningsanslaget samt norrländska nyodlingsfonden. Dessa fonder och anslag stå, hvad medelförvaltningen angår, under statskontoret, men ärenden om lån och anslag från desamma handläggas hvad norrländska nyodlingsfonden angår af landtbruksstyrelsen ensam samt beträffande de öfriga af landtbruksstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gemensamt, därvid föredragning och expedition ankomma på landtbruksstyrelsen. De år 1907 å ifrågavarande fonder och anslag tillgängliga medlen utgöra resp. 1,000,000, 200,000, 500,000 och 100,000 kronor.

Beträffande det norrländska afdikningsanslaget har ansetts böra erinras, att detsamma, enligt Riksdagens beslut, för år 1908 kommer att höjas till 700,000 kronor. Läggas därtill allmänna frostminskningsanslaget, 200,000 kronor, varda för de med dessa båda anslag afsedda ändamål tillgängliga 900,000 kronor. Under landtbruksstyrelsens första verksamhetstid uppgingo motsvarande medel till allenast 50,000 kronor. Antalet s. k. frostplaner, som år 1891 utgjorde 20, uppgingo år 1906 till 165.

För nötboskaps-, svin- och fårafvelns höjande finnas anställda 2 statskonsulenter och 1 undervisare äfvensom 1 elev. Jämväl deras verksamhet regleras och öfvervakas af landtbruksstyrelsen. Dessutom har styrelsen att handlägga ärenden angående fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling, att leda verksamheten vid landets 16 afvelscentra för nötboskap, att handhafva hela den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen, som numera utsträckts till samtliga hushållningssällskapens områden, samt att bestämma och reglera förändret af riksstamboken öfver svensk ayrshireboskap. Äfvenså har styrelsen att med uppmärksamhet följa och yttra sig i frågor angående köttbesiktning och slakthus.

Vidkommande mejerihandteringen har landtbruksstyrelsen att reglera den verksamhet, som öfvas af statskonsulenten i mejerihushållning jämte 1 elev, att ordna och leda de svenska smörprofningarna samt att öfva inseende öfver Sveriges landtbrukskonsulent i England i syfte att befordra afsättningen därstädes af svenska mejeriprodukter.

De för husslöjden anställda 2 instruktörer äro i sin verksamhet underkastade styrelsens ledning, likasom styrelsen äfven eljest har att ordna och leda åtgärder för husslöjdens befordrande.

Beträffande skyddsväsendet har styrelsen att med uppmärksamhet följa allt hvad som angår veterinärväsendet och husdjurssjukdomarna samt särskildt att ansvara för och leda åtgärderna mot tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Dessa sistnämnda ärenden föredragas, enligt hvad ofvan nämnts, hos styrelsen af en därtill af Kungl. Maj:t förordnad veterinär såsom extra ledamot.

De kraftiga och omfattande åtgärder, som under senare tid från det allmännas sida vidtagits för att höja det mindre jordbruket, hafva för landbruksstyrelsen medfört ett betydande arbete. Styrelsen har nämligen att öfva den centrala ledningen af dessa åtgärder, hvilka numera omfatta premiering af mindre jordbruk, understöd åt kontrollföreningar samt studieresor och undervisning för idkare af mindre jordbruk.

Äfven torfindustriens höjande tillhör numera landbruksstyrelsens omsorg, och handhafver styrelsen inseendet öfver statens 2 torfingenjörer och dess torfassistenten¹, hvarjämte styrelsen gemensamt med kommerskollegium afgifver yttranden rörande lån från fonden för torfindustriens befrämjande. Dessa lånefrågor föredragas af ledamot från landbruksstyrelsen.

Vidkommande fisket har landbruksstyrelsen öfverinseendet öfver statens fiskeriadministration, som enligt Riksdagens beslut kommer att bestå af 6 fiskeriintendenter, 1 fiskeriassistent, 1 fiskeriingenjör och 2 fiskeristipendiater. Styrelsen handlägger ock ärenden angående fonden för fiskerinäringens befrämjande äfvensom angående anslagen till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande å olika orter samt belöningar för sälars dödade samt handhar förvaltningen af anslaget till fiskeriförsök och af fiskodlingsanstalten vid Finspång.

¹ På förslag af Kungl. Maj:t har vid 1907 års riksdag beviljats för år 1908 ett anslag på extra stat för anställande af en förste och en andre torfingenjör samt tre torfassistenten, med rätt för Kungl. Maj:t att, för anställande från och med den 1 juli 1907 af en tredje torfassistent, låta förskottsvis under samma år af tillgängliga medel utanordna visst belopp.

Jämväl åtgärderna i afseende å stormvarningar höra i hufvudsakliga delar under landtbruksstyrelsen.

*Fördelningen
af landtbruks-
styrelsens
ämbets-
åligganden.*

Enligt landtbruksstyrelsens instruktion är öfverdirektören Kungl. Maj:t i första rummet ansvarig för uppfyllandet af styrelsens åligganden. Han äger ensam besluta i alla hos styrelsen förekommande ärenden och må, när han så nödigt finner och hans öfriga tjänstegöromål det medgifva, företaga tjänsteresor ej mindre för att inspektera de under styrelsens in-seende ställda läroverk och andra anstalter samt den styrelsen underlydande personal och dess tjänsteförrättningar än äfven för att bereda sig kännedom om de näringars tillstånd inom landet, hvilka utgöra föremål för styrelsens ämbetsbefattning.

Fiskeriinspektören handlägger såsom föredragande ärenden rörande fiskerinäringen eller fiskeritjänstemännen. Dessutom har han att, själf eller med biträde af vederbörande underlydande tjänstemän, efter hand åstadkomma utredning om de lämpligaste åtgärderna för fiskets ändamåls-enliga befrämjande i de särskilda fiskevattnen; att närmast under styrelsen leda och öfvervaka bemälda tjänstemäns och öfriga för fiskerinäringens befrämjande med bidrag af statsmedel anställda personers verksamhet och af dem infordra upplysningar; samt att, i den mån hans öfriga göromål det tillåta, tillhandagå hushållningssällskapen och andra med råd och anvisningar i frågor rörande fiskerinäringen. För fullgörande af de honom sålunda tillhörande åligganden äger fiskeriinspektören, efter inhämtande af öfverdirektörens tillstånd, företaga tjänsteresor.

Till öfveringenjörens handläggning höra ärenden rörande afdiknings- och odlingsföretag samt arbeten, som afse minskande af frostländighet, äfven-som ärenden angående landtbruksingenjörerna och landtbruksstipendiaterna.

Sekreteraren åligger att såsom föredragande i styrelsen handlägga frågor om styrelsens organisation och arbetsordning, om antagande af extra ordinarie tjänstemän och vaktbetjante hos styrelsen samt om deras tjänst-göring, om tjänstledighet för styrelsens personal och förordnanden i anledning därpå, om afsked och pension för befattningshafvande hos styrelsen samt om tjänstefel af extra ordinarie tjänstemän och af vaktbetjante äfven-som styrelsens ekonomiska ärenden.

Landtbruksinspektören tillhör det att handlägga de ärenden, som icke höra till annan ledamots handläggning, d. v. s. de egentliga landtbruksärendena. Enligt hvad förut blifvit nämndt, ankomma dock ärenden angående försök med tuberkulin och däraf betingade åtgärder på en veterinär såsom extra ledamot.

Åt ledamot i styrelsen äger enligt instruktionen öfverdirektören, när omständigheterna därtill föranleda, uppdraga att i hans ställe företaga resa i inspektionsändamål.

Vid föredragningen inför öfverdirektören erfordras i allmänhet ej närvaro af annan ledamot än föredraganden. Undantag härifrån utgöra dock ärenden, som angå styrelsens organisation och arbetsordning, utfärdande, ändring, allmän förklaring eller upphäfvande af reglementen, instruktioner eller andra allmänna föreskrifter, tillsättande af tjänstemän, tjänstefel af den styrelsen underlydande personal och afgifvande af underdåniga utlåtanden i besvärsmål, samt andra ärenden af den beskaffenhet, att öfverdirektören anser sig böra före deras afgörande inhämta yttrande jämväl af annan ledamot än föredraganden. Vid föredragning af dessa ärenden skall, utom föredraganden, minst en af de andra ledamöterna närvara samt deltaga i handläggningen.

Särskildt är stadgadt, att, då af annan ledamot föredragas ärenden, som angå utfärdande, ändring, allmän förklaring eller upphäfvande af reglementen, instruktioner eller andra allmänna föreskrifter eller som röra tjänstefel af den styrelsen underlydande personal eller afgifvande af underdåniga utlåtanden i besvärsmål, sekreteraren skall närvara och deltaga i ärendets behandling.

Under öfverdirektörens ämbetsresor och semester eller då han under viss kortare tid är förhindrad att förrätta sitt ämbete, skola, med vissa inskränknings, ärendena, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, afgöras af styrelsens ledamöter. Därvid fordras för besluts fattande, att, jämte föredraganden, minst en af de öfriga ledamöterna är tillstädes.

Förutom den ledamöterna tillhörande skyldighet att bereda och föredraga vissa grupper af ärenden åligger en hvar af dem att i såväl dessa som öfriga ärenden, vid hvilkas handläggning han är närvarande, uttala sin mening och, om beslutet blifver därifrån afvikande, låta anteckna den-

samma i protokollet, att afgifva förslag till beslut i de af honom föredragna ärenden samt tillse, att besluten varda vederbörligen expedierade, äfvensom att i vissa fall, efter styrelsens uppdrag, bestrida jämte egen tjänst annan ledamots åligganden.

Sekreteraren är särskildt ålagdt att föra styrelsens protokoll, ansvara för uppsättningen af samt till styrelsens granskning öfverlämna koncept till expeditioner i de mål och ärenden, hvilka hos styrelsen föredragits, att uppbära och handhafva till styrelsen inkommande medel, utbetala dem till vederbörande och i laga ordning redovisa desamma samt att besörja verkställigheten af styrelsens beslut i ekonomiska angelägenheter.

Äfvenledes skall sekreteraren hafva uppsikt öfver samt ansvara för registrators- och aktuariegöromålens behöriga skötande samt fördensskull tillse, att vederbörliga diaries föras och register därtill upprättas, att remisser och utgående expeditioner blifva behörigen afsända eller utlämnade, att förteckning öfver de vid kalenderårs utgång balanserade mål upprättas, att expeditionslistor, protokoll, konceptexpeditioner och handlingar i afgjorda mål ordnas och förvaras äfvensom att styrelsens arkiv hålles i behörigt skick m. m.

*Kompetens-
villkor.*

I kungl. kungörelsen den 23 november 1894, angående vissa ändringar i den för landtbruksstyrelsen gällande instruktion, meddelades, i afseende å kompetensvillkor för styrelsens ledamöter, följande bestämmelser:

»För att kunna föreslås till fiskeriinspektör fordras såväl att hafva ådagalagt goda vetenskapliga kunskaper om fiskarterna och deras lefnadsförhållanden, som ock att hafva minst fem år tjänstgjort såsom fiskeri-assistent eller ock annorledes förvärfvat omfattande praktisk erfarenhet i de ämnen, som tillhöra fiskeriinspektörens verksamhet.

För behörighet till öfveringenjörsbefattningen fordras att hafva fullgjort hvad för kompetens till landtbruksingenjörstjänst är föreskrifvet samt att hafva under minst fem år tjänstgjort såsom landtbruksingenjör.

Till landtbruksinspektör må ej föreslås annan än den, som aflagt afgångsexamen vid högre allmänt läroverk samt fullständigt och med goda vitsord genomgått ett af rikets landtbruksinstitut och är i landthushållning erkändt kunnig och förfaren.

Till sekreterare må ej annan föreslås än den, som aflagt examen för inträde i rikets rättegångsverk eller Kungl. Maj:ts kansli.»

Till utredning angående omfattningen af landbruksstyrelsens ämbets-åligganden vid olika tider må här meddelas följande hos styrelsen uppgjorda tabellariska öfversikt rörande antalet under nedannämnda år *inkomna* mål och ärenden samt deras fördelning å de olika föredragandena.

Summariska uppgifter angående landbruksstyrelsens ämbetsverksamhet.

Till landbruksstyrelsen inkomna mål och ärenden

tillhörande föredragning af	Å r				
	1890.	1895.	1900.	1905.	1906.
fiskeriinspektören	111	145	171	307	348
öfveringenjören	171	354	534	625	989
landbruksinspektören	707	887	952	1,552	1,686
sekreteraren	—	72	116	103	140
t. f. tuberkulinföredraganden	—	—	4,106	4,645	4,590
Summa	989	1,458	5,879	7,232	7,753

I fråga om den mängd, hvori särskilda grupper af ärenden hos landbruksstyrelsen förekomma, hänvisas till följande likaledes hos styrelsen uppgjorda sammanställning rörande de under nedan angifna år *föredragna* mål och ärenden.

Föredragna mål och ärenden

a n g å e n d e	Å r				
	1890.	1895.	1900.	1905.	1906.
1. Styrelsens personal m. m.	35	25	14	13	16
2. Hushållningssällskapen	10	3	14	2	1
3. Underlydande personal	116	72	110	191	180
4. Påkallande af underlydandes biträde	29	157	138	228	281
5. Resplaner för underlydande	35	39	34	47	47
6. Landtbruksinstitut	9	25	23	51	25
7. Landtmannaskolor	21	38	34	69	85
8. Landtbruksskolor	19	39	23	28	13
9. Mejeriskolor	5	4	4	4	5
10. Mejeristationer	68	33	37	18	25
11. Kemiska stationer	19	21	30	22	18
12. Kemisk-växtbiologiska anstalten	—	9	5	3	4
13. Mosskultur-, utsädes- m. fl. föreningar	11	7	14	37	30
14. Försöksanstalter för jordbruk m. m.	—	2	—	—	2
15. Maskin- och redskapsprofningsanstalter	—	4	7	3	4
16. Frökontrollanstalter	26	26	32	35	24
17. Fröodling och fröhandel	—	—	—	—	28
18. Trädgårdsundervisning	—	—	—	9	8
19. Nötboskapsafvel	19	3	5	—	4
20. Nötboskapspremiering	3	63	70	48	68
21. Riksstambok	—	—	—	4	3
22. Afvelscentra	—	—	—	3	22
23. Kontrollassistentkursers anordnande m. m.	—	—	2	12	10
24. Fårafvel	1	—	2	3	—
25. Stuteriväsendet	—	5	—	2	—
26. Fjäderfäafveln'	—	—	—	2	3
27. Husdjurssjukdomar	1	6	1	1	2
28. Tuberkulos	—	9	—	—	—
a) anslag till åtgärder	—	—	5	8	8
b) rekvisitioner af tuberkulin	—	—	2,118	2,055	1,955
Transport	427	590	2,722	2,898	2,871

a n g å e n d e	Å r				
	1890.	1895.	1900.	1905.	1906.
Transport	427	590	2,722	2,898	2,871
c) förnyade undersökningar	—	—	399	707	761
d) belöningar eller understöd	—	—	28	3	5
e) räkningar	—	—	1,419	1,480	1,493
f) temperaturlistor	—	—	100	141	137
g) biträde af tuberkuloskonsulent	—	—	—	65	40
h) utrönande af orsak till tuberkulos	—	—	—	10	—
i) ympningsförsök	—	—	—	11	23
j) diverse	—	—	14	10	86
29. Mejerihushållning	4	—	4	10	49
30. Konstgjorda gödselmedel	2	3	2	2	—
31. Afsättning af landtbruks- o. fiskeprodukter i utlandet	10	13	6	5	9
32. Skadeinsekter o. dyl.	15	3	14	7	23
33. Husslöjd	9	30	30	30	31
34. Margarin	2	2	12	13	4
35. Reseunderstöd	67	70	78	111	116
36. Järnvägsfrakter	3	—	—	1	1
37. Möten och utställningar	9	64	31	55	39
38. Landtbruksråd	1	—	—	—	—
39. Smörprofningar	—	32	6	11	6
40. Särskilda undervisningskurser	—	1	—	6	9
41. Läroböcker	—	—	6	8	16
42. Mindre jordbruk	—	—	—	104	116
43. Torfindustri	—	—	—	14	9
44. Torflån	—	—	—	15	29
45. Torfskola	—	—	—	5	7
46. Torfmaskinsprofningar	—	—	—	—	8
47. Ekonomisk kartläggning	—	—	—	—	26
48. Jordbrukskrediten	—	—	—	—	2
49. Norrländska nyodlingsfonden	—	—	—	—	1
50. Odlingslåneföretag: a) lån	38	39	37	53	65
b) godkännande af arbete	10	25	11	21	17
c) förlängd arbetstid	—	14	23	39	64
Transport	597	886	4,942	5,835	6,063

a n g å e n d e	Å r				
	1890.	1895.	1900.	1905.	1906.
Transport	597	886	4,942	5,835	6,063
<i>d</i>) befrielse från odling	—	9	2	15	3
<i>e</i>) ändring i villkor för lån	—	—	41	—	—
<i>f</i>) diverse	4	6	10	12	14
51. Frostförminskningsföretag: <i>a</i>) anslag	25	48	110	192	182
<i>b</i>) godkännandearbete	—	—	—	5	20
<i>c</i>) förlängd arbetstid	—	3	22	58	69
<i>d</i>) diverse	2	1	7	7	10
52. Kolonisation	—	—	3	2	2
53. Fiskestadgar	2	10	15	21	26
54. Fiskeförsök	1	—	—	2	12
55. Fiskodlingsanstalt	3	3	2	2	3
56. Understöd till fiske inom orterna	12	27	54	29	32
57. Armeradt fartyg till fiskets skydd	1	—	4	4	5
58. Tjänstebåt	1	2	2	—	1
59. Säljar	1	1	22	16	15
60. Fiskerifonden	—	—	6	26	49
61. Fiskarskola	—	—	—	4	5
62. Kungsådra	—	—	—	13	7
63. Undervisningskurser i navigation för bohusslänska fiskare	—	—	—	5	5
64. Stormvarningar	—	—	—	14	8
65. Fiskehamnar	—	—	—	2	9
66. Rekvisition af medel	—	57	65	68	81
67. Anslag till tryckning af meddelanden m. m.	—	5	3	11	4
68. Bidrag af hushållningssällskap och enskilda till olika ändamål	—	26	—	2	—
69. Utbetalning af kontraherade ersättningar	—	33	55	69	68
70. Kalenderarbeten	—	1	2	1	2
71. Likvid af räkningar	—	279	296	485	579
72. Diverse	11	28	22	53	99
73. Berättelser	94	193	227	315	354
Summa	754	1,618	5,912	7,208	7,727

Slutligen må meddelas, att antalet från landtbruksstyrelsen *utgångna expeditioner* utgjorde år 1890 1,004, år 1895 1,375, år 1900 2,143, år 1905 2,979 och år 1906 3,045.

Kommitténs förslag.

Då kommittén nu öfvergår till att redogöra för sin egen ställning till frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid landtbruksstyrelsen, anser sig kommittén böra till en början beröra vissa spörsmål om utvidgning af området för nämnda styrelses ämbetsverksamhet, nämligen om öfverflyttning till landtbruksstyrelsen af civila veterinärväsendet och ärenden rörande hästafveln.

Å sid. 9 är omnämndt, att, i sammanhang med fråga om aflöningsförhöjning för landtbruksstyrelsens chef och ledamöter, chefen för civildepartementet den 14 januari 1898 underställde Kungl. Maj:ts pröfning förslag att till landtbruksstyrelsen förlägga den centrala förvaltningen af det civila veterinärväsendet.

I fråga om öfverflyttning af civila veterinärväsendet till landtbruksstyrelsen.

Såsom departementschefen därvid erinrade, hade, alltsedan ett ordnad veterinärväsende i Sverige tillkom, de veterinära angelägenheterna varit anförtrödda åt samma myndighet, som haft öfverinseendet öfver hälsovården i riket, nämligen först sundhetskollegium och sedermera medicinalstyrelsen. Åtskilliga gånger under de senare årtiondena hade emellertid förslag blifvit framställda i syfte att handläggningen af veterinärärendena skulle öfverflyttas till annan myndighet.

Redan den kommitté, som år 1863 tillsattes för att afgifva förslag till fullständigt ordnande af veterinärväsendet i riket, föreslog i sitt år 1865 afgifna betänkande, att för de veterinära angelägenheterna en särskild under civildepartementet lydande styrelse skulle inrättas. Denna veterinärstyrelse skulle utgöras af en generaldirektör och chef samt två ledamöter, hvarjämte hos styrelsen skulle vara anställd en sekreterare och ombudsman. Af ledamöterna skulle den ena, benämnd öfverfältveterinären, utöfva närmaste chefskapet för det militära veterinärväsendet samt den andra, benämnd öfverlandsveterinären, jämte det han skulle vara professor i hus-

djursskötsel vid veterinärläroverket i Stockholm, tillika vara civilveterinärernas chef.

Kommitténs förslag i nämnda del föranledde icke till någon vidare åtgärd.

Vid hushållningssällskapens ombuds möte år 1893 väcktes förslag till åtgärder för veterinärväsendets ställande under landtbruksstyrelsens inseende. Det utskott, som behandlade förslaget, hemställde, att ombuden måtte ingå till Kungl. Maj:t med anhållan att taga i öfvervägande, huruvida ej åtgärder borde vidtagas för att åt landets veterinärväsende bereda fullt sakkunnig ledning och huruvida detta ej kunde ske därigenom att denna ledning anförtroddes åt landtbruksstyrelsen, hvarest för detta ändamål borde insättas en uti veterinärväsendet fullt hemmastadd tjänsteman.

I underdånig skrifvelse den 14 november 1893 anhöllo hushållningssällskapens ombud, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida ej åtgärder borde vidtagas för att åt landets veterinärväsende bereda en fullt sakkunnig och ändamålsenlig ledning.

I anledning af denna framställning inkom medicinalstyrelsen, till följd af kungl. remiss, med yttrande af direktionen för veterinärinstitutet i Stockholm samt eget underdånigt utlåtande af den 2 februari 1894.

Direktionen för veterinärinstitutet, som i ärendet hört jämväl institutets lärarkollegium, hemställde, i likhet med nämnda kollegium, att veterinärväsendet fortfarande måtte höra under medicinalstyrelsen samt att såsom ledamot af denna styrelse måtte anställas en veterinär med åliggande att bereda och inför styrelsen föredraga alla veterinärväsendet rörande ärenden, i öfverläggningar och beslut därom deltaga samt taga initiativ till förbättringar i hithörande angelägenheter.

Medicinalstyrelsen själf föreslog, på anförda skäl, att handläggningen af veterinärärendena måtte, »därest sådant funnes ändamålsenligt», öfverflyttas till annan myndighet, antingen landtbruksstyrelsen eller veterinärinstitutets lärarkollegium eller vissa af dess ledamöter. Skulle emellertid intet af dessa förslag pröfvas vara lämpligt och det fortfarande förblifva ett åliggande för medicinalstyrelsen att handlägga veterinärärenden, hade styrelsen för sin del intet att invända mot anställandet af en veterinär inom styrelsen.

Landtbruksstyrelsen, som jämväl hördes i ärendet och den 10 februari 1894 afgaf underdånigt utlåtande, fann sig icke kunna tillstyrka ifrågasatt ärendens förläggande under veterinärinstitutets lärarkollegium eller någon del däraf. Däremot sade sig landtbruksstyrelsen under viss förutsättning icke hafva något att erinra mot veterinärväsendets förläggande under styrelsen, om dess organisation underginge den förändring, att en ledamot med speciell veterinärutbildning komme att däri anställas. För det dåvarande afstyrkte styrelsen dock frågans lösning på detta sätt, af det skäl att, då den ledamot, som i sådant fall skulle ingå i styrelsen såsom föredragande af veterinärärenden, icke skulle kunna beredas större fördelar än styrelsens öfriga ledamöter, någon skicklig och lämplig person inom veterinärfacket efter all sannolikhet icke skulle kunna förmås att mottaga en dylik befattning. Och någon annan utväg för frågans lösning syntes landtbruksstyrelsen då icke finnas, än att veterinärväsendet fortfarande finge höra under medicinalstyrelsen, där en ledamot med speciell veterinärbildning kunde på förordnande ingå, intill dess frågan finge sin slutliga lösning.

Den 18 maj 1894 föreskrefs, att en af Kungl. Maj:t därtill särskildt förordnad legitimerad veterinär skulle hos medicinalstyrelsen deltaga i handläggningen af veterinärärenden.

I underdånig skrifvelse den 14 april 1897 väckte medicinalstyrelsen ånyo fråga om befrielse för styrelsen från handläggningen af veterinärärendena. Från medicinalstyrelsens beslut om aflåtande af denna skrifvelse var dåvarande föredraganden för veterinärärenden i så måtto skiljaktig, att han ansåg styrelsen böra förordna, att för handläggningen af de civila veterinärärendena skulle inrättas en särskild byrå, där en framstående veterinär borde anställas såsom byråchef med biträde af en yngre veterinär såsom amanuens, samt att denna byrå äfven skulle få i uppdrag att ordna de ifrågasatta åtgärderna till tuberkulosens bekämpande bland husdjuren.

Sedan medicinalstyrelsens ifrågasatt skrifvelse inkommit till Kungl. Maj:t, gjordes framställningar i ämnet af svenska veterinärläkarföreningen och Stockholms veterinärsällskap.

Veterinärläkarföreningen ansåg önskvärdt, att, för den händelse en reorganisation af den veterinära ledningen komme att genomföras, den

veterinära administrationen anförtroddes åt en direkt under civildepartementet subordinerande och af fackmän sammansatt veterinärstyrelse eller, om detta icke funnes lämpligt, att veterinärärendena fortfarande finge handläggas uti medicinalstyrelsen och där föredragas af fackman, som utslutande hade att ägna sig åt detta uppdrag.

Stockholms veterinärsällskap framhöll önskvärdheten af att, därest en förändring komme till stånd, en särskild styrelse eller byrå under civildepartementet inrättades, samt att till denna äfven öfverlämnades ledningen af försöken med tuberkulin och därmed sammanhängande åtgärder.

Efter kungl. remiss afgaf landtbruksstyrelsen den 30 oktober 1897 underdånigt utlåtande i ärendet, samtidigt därmed att styrelsen, såsom å sid. 4—7 är omnämndt, gjorde framställning om ökade löneförmåner för dess chef och ledamöter. Med hänsyn till denna framställning och då styrelsen medelst erbjudande af däri för ledamot föreslagen aflöning ansåg sig kunna förvärfva en lämplig person att i styrelsen föredraga veterinärärendena, fann styrelsen sig, under förutsättning att samma löneförmåner beviljades ifrågavarande ledamot som styrelsens öfriga ledamöter, dåmera sakna anledning att afstyrka öfverflyttandet af veterinärärendena till styrelsen. De militära veterinärärendena borde dock öfverlämnas till arméförvaltningens sjukvårdsbyrå.

Frågan om ordnande af den centrala ledningen af veterinärväsendet var äfven föremål för behandling vid hushållningssällskapens ombuds möte i Stockholm år 1897. Uti en vid mötet väckt motion föreslogs, att ombuden måtte besluta en underdånig skrifvelse med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes med första och helst redan under näst sammanträdande riksdag framlägga sådant förslag, som afsåge den veterinära administrationens anförtroende åt en direkt under civildepartementet subordinerande, af tre fackmän bestående styrelse. Det utskott, till hvars behandling nämnda motion öfverlämnades, uttalade sig jämväl uti den af motionären angifna riktning.

Då utskottets utlåtande den 8 november 1897 af ombuden förhades till behandling, blefvo såväl motionen som utskottets hemställan utan votering afslagna, sedan upplysning lämnats därom, att landtbruksstyrelsen redan ingått till Kungl. Maj:t med framställning om sådan omorganisation

af styrelsen, att den skulle kunna emottaga behandlingen af veterinära ärenden.

Vid 1898 års riksmöte gjorde Kungl. Maj:t framställning om anvisande af anslag till en veterinärledamot i landtbruksstyrelsen i sammanhang med förslag om de civila veterinärärendenas öfverflyttande till nämnda styrelse. Därvid var afsedt, att förutom de göromål beträffande det civila veterinärväsendet, som ålegat föredraganden af veterinärärenden i medicinalstyrelsen, den nya ledamoten i landtbruksstyrelsen jämväl skulle komma att öfvertaga handläggningen af ärenden rörande försök med tuberkulin och däraf betingade åtgärder, för hvilka sistnämnda ärendens behandling Kungl. Maj:t den 15 oktober 1897 förordnat en legitimerad veterinär att intill den 1 januari 1899 tjänstgöra såsom ledamot i landtbruksstyrelsen. Den af Kungl. Maj:t gjorda framställningen bifölls emellertid ej af Riksdagen.

Frågan om den centrala veterinäradministrationens tidsenliga ordnande blef af medicinalstyrelsen i underdånig skrifvelse den 30 september 1898 åter dragen under Kungl. Maj:ts pröfning. I denna skrifvelse hemställdes om framställning till Riksdagen därom, att i den för medicinalstyrelsen fastställda stat måtte för en ny ledamot med benämning veterinärråd upptagas aflöning till samma belopp och med enahanda ålderstillägg och öfriga förmåner, som bestämts för medicinalråd.

En från medicinalstyrelsens hemställan i viss mån afvikande mening uttalades af föredraganden för veterinärärenden, hvilken ansåg, bland annat, att inom medicinalstyrelsen borde bildas en veterinärbyrå med särskild notarie. En bland styrelsens ledamöter fann sig ej kunna biträda styrelsens förslag, enär han befarade, att detsamma skulle medföra ett undanträngande af de medicinska ärendena, hvilkas handläggning dock borde anses vara medicinalstyrelsens främsta och egentliga uppgift.

Då medicinalstyrelsens sistberörda framställning icke föranledde kungl. proposition till 1899 års riksdag, påkallade styrelsen i underdånig skrifvelse den 25 september 1899 ånyo Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för ifrågasvarande angelägenhet.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1900 uttalade vederbörande departementschef, att, då Kungl. Maj:ts förslag att till landtbruksstyrelsen öfverflytta de civila veterinärärendena icke vunnit Riksdagens bifall, någon annan utväg att på ett tillfredsställande sätt lösa den så länge på dagordningen befintliga frågan om den centrala veterinäradministrationens tidsenliga ordnande icke syntes departementschefen återstå än att låta hithörande ärenden fortfarande handläggas af medicinalstyrelsen. Enligt hvad departementschefen höll före, omfattades denna mening dåmera nästan enhälligt af de sakkunniga i landet. Med hänsikt därtill och på de af medicinalstyrelsen i dess underdåniga skrivelser den 30 september 1898 och den 25 september 1899 anförda skäl ansåg departementschefen den provisoriska anordning, som under de senare åren vidtagits för ifrågavarande ärendens beredning och föredragning inom medicinalstyrelsen, böra utbytas mot en fastare organisation i den af styrelsen antydda riktning. Därför erfordrades uppförande i medicinalstyrelsens stat af aflöning åt en föredragande för veterinärärenden, hvilken i likhet med de öfriga civila ledamöterna af sagda styrelse syntes böra benämnas medicinalråd och äga åtnjuta enahanda löneförmåner som dessa ledamöter.

I öfverensstämmelse därmed gjordes af Kungl. Maj:t framställning vid 1900 års riksmöte, hvilken framställning bifölls af Riksdagen.

Den 31 december 1900 utfärdade Kungl. Maj:t förnyad instruktion för medicinalstyrelsen. Enligt § 1 i denna instruktion skall ett af medicinalråden vara legitimerad veterinär.

I anledning af kungl. proposition angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet har vid 1907 års riksmöte blifvit af Riksdagen godkänd ny aflöningsstat för arméförvaltningen, i hvilken stat jämväl finnes upptagen en särskild myndighet för arméns sjukvårds- och veterinärärenden, med benämning »arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse». I denna styrelse skall öfverfältläkaren vara chef, med öfverstes lön. Där skola ock finnas två föredragande, nämligen en fältläkare för sanitetsärenden, med öfverstelöjtnants lön, samt en fältveterinär för veterinärärenden, med majors lön.

I det anförande till protokoll öfver landtförsvarsärenden, som finnes bilagdt den kungl. propositionen, har chefen för landtförsvarsdepartementet framhållit behovet af att till en särskild myndighet för arméns sjukvårds- och veterinärärenden förena öfverfältläkarbefattningen och den hittillsvarande sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement, »dock under förutsättning» — heter det — »att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, uti vissa frågor, nämligen rent hygieniska frågor, befordringsfrågor och tillsynen öfver militärläkarnas och militärveterinärernas medicinska verksamhet i fredstid, ett med hänsyn till dessa frågors natur erforderligt samband mellan medicinalstyrelsen och den nya sjukvårdsstyrelsen kommer att förefinnas».

Det har varit föremål för öfverläggning inom kommittén, huruvida vid behandlingen af landtbruksstyrelsen kommittén borde ånyo upptaga spørsmålet om de civila veterinärärendenas öfverflyttande från medicinal- till landtbruksstyrelsen. Men då frågan om dessa ärendens förblifvande tillsvidare hos medicinalstyrelsen så pass nyligen som år 1900 varit föremål för Kungl. Maj:ts och Riksdagens samfällda pröfning och någon särskild framställning om förändring därutinnan ej finnes bland de till kommittén från Kungl. Maj:t eller vederbörande statsdepartement remitterade handlingar, har kommittén ansett sig ej böra vidare inlåta sig på nämnda spørsmål.

Enligt gällande instruktion äger landtbruksstyrelsen icke att taga befattning med frågor rörande hästafveln, utan skola ärenden angående denna näring fortfarande behandlas af stuteriöfverstyrelsen.

I fråga om öfverflyttning af ärenden rörande hästafveln till landtbruksstyrelsen.

Genom remiss den 4 maj 1907 hafva emellertid till kommittén öfverlämnats handlingar i fråga om förändrad organisation af den centrala myndigheten för ledning af landets hästväsende, för att tagas i öfvervägande vid afgifvande af infordrade utlåtanden angående lönereglering för under jordbruksdepartementet lydande ämbetsverk.

I dessa handlingar förekommer jämväl spørsmål därom, huruvida ej den centrala ledningen af hästväsendet må böra anförtros åt landtbruksstyrelsen, och har kommittén därför ansett sig böra, med ledning af de

vidlyftiga handlingarna, här lämna en i möjligaste mån kortfattad redogörelse i ämnet.

*Stuteri-
öfverstyrel-
sens instruk-
tion af 18/5
1837.*

Enligt ännu gällande instruktion för stuteriöfverstyrelsen af den 18 maj 1837 är denna styrelse anförtrordt åt en tills vidare förordnad chef, biträdd i expeditionsgöromålen af en tills vidare konstituerad sekreterare.

Stuteriöfverstyrelsens ändamål angifves i instruktionen vara »att i en föreningspunkt verka sammanhållning i det hela och gifva kraft åt verkställigheten i det speciella af alla de anstalter, som å statens sida vidtagas till inhemska hästafvelns förkofran».

Styrelsen åligger tillse, »det alla för hästafvelns befrämjande vidtagna anstalter blifva på ändamålsenligaste sätt ordnade, med uppmärksamhet följa den verkan dessa medföra samt hos Kungl. Maj:t föreslå de förändringar och ytterligare åtgärder i afseende därå, hvilka kunna pröfvas nyttiga». Styrelsen »bör således» — heter det vidare — »taga kännedom om de försök och rön, som tid efter annan i främmande länder kunna göras i hästkulturen, och om de åsikter, som i följd därpå därstädes gjort sig gällande».

Sedan vissa af Kungl. Maj:t den 12 september 1868 förordnade kommitterade, till fullgörande af lämnadt uppdrag att utarbета förslag till stuteriväsendets ändamålsenliga ordnande, den 17 december 1869 i ämnet afgifvit betänkande och däri jämväl framställt förslag till åtskilliga nya bestämmelser i afseende å den chefen för stuteriöfverstyrelsen anförtrordta ledning och förvaltning af de å statens sida vidtagna anstalter till den inhemska hästafvelns förkofran, blef jämlikt kungl. skrifvelse till nämnda chef den 1 november 1872 (svensk författningssamling n:r 74), med tillägg och ändring i ofvannämnda instruktion för stuteriöfverstyrelsen, förordnad,

*K. br. 1/11
1872.*

att, på det såväl landtförsvarets som ock jord- och bergsbrukets samt öfriga näringars behof af lämpliga och för ändamålet tjänliga hästar måtte varda behörigen tillgodosedda, två i hästafveln med hvad därtill hörer erfarna och kunniga män, hvilka Kungl. Maj:t ville för viss tid utse, borde, så ofta hos styrelsen till afgörande förekomme frågor om förändringar i stuteriernas hästbesättning, ombyte af raser därstädes, uppköp af hästar från utlandet, uppgörande af inkomst- och utgiftsstater, reglementen och instruktioner för stuterier eller hingstdepåer samt för därvid anställda

tjänstemän och betjante, åtgärder till landthästafvelns befordran, äfvensom andra hästafveln i allmänhet rörande viktigare frågor, med chefen för stuteriöfverstyrelsen, såsom ordförande, sammanträda till en stuterikommission, i hvilken bemälda styrelsens sekreterare skulle föra protokoll;

att denna kommission skulle minst en gång om året på chefens kallelse sammanträda antingen i hufvudstaden eller ock vid stuteri eller hingstdepå, samt att chefen för stuteriöfverstyrelsen skulle äga att till sådant sammanträde, därest nödigt funnes, kalla en eller flera af stuteriernas eller hingstdepåernas chefer för meddelande af erforderliga upplysningar;

att ledamöterna i kommissionen skulle äga att i sådana ämnen, som tillhörde kommissionens handläggning, icke allenast meddela råd och upplysningar utan ock själfständigt väcka förslag, de där skriftligen affattade borde till chefen för stuteriöfverstyrelsen ingifvas;

att, sedan förekommande ärende blifvit af bemälde chef föredraget, ledamöterna fått däröfver till protokollet afgifva de upplysningar, råd och yttranden, hvartill de funne sig befogade, samt ärendet sålunda genom rådpläging i kommissionen vunnit tillfyllestgörande utredning, chefen för stuteriöfverstyrelsen, som fortfarande såsom dittills ensam ägde beslutanderätt, skulle till protokollet meddela sitt beslut, hvilket skulle såsom styrelsens i vanlig ordning expedieras, hvaremellertid ledamöterna ägde att mot chefens sålunda fattade beslut till protokollet afgifva reservation; samt

att ledamöterna skulle under deltagande i kommissionens förhandlingar äfvensom på resa till och från den ort, hvarest kommissionen sammanträdde, åtnjuta visst dagtraktamente jämte ersättning för resekostnaderna efter de i gällande resereglemente för viss angifven klass meddelade bestämmelser.

Det torde här böra erinras därom,

att genom kungl. skrifvelsen den 1 november 1872 jämväl bestämdes, att stuteriet vid Strömsholm skulle i angifven ordning öfvergå till uteslutande hingst- eller landtbeskällardepå;

att, sedan Kungl. Maj:t den 13 april 1886 tillsatt en kommitté med uppdrag att uppgöra förslag till de förändrade anordningar i afseende å

^{2767/07.} *Löneregleringskommitténs bet. VIII.*

statens stuteriinrättningar, som för vinnande af ett ändamålsenligare användande af de till hästafvelns förbättrande anslagna tillgångar kunde finnas af förhållandena påkallade, nämnda kommitté i sitt den 13 oktober 1886 afgifna betänkande föreslog, bland annat, indragning af Ottenby och Flyinge stuterier samt jämväl af hingstdepåen vid Ottenby; och

K. br. 2/6 1887 och 25/6 1892. att genom nådigt bref till stuteriöfverstyrelsen den 3 juni 1887 Kungl. Maj:t förordnade, att stuteriet vid Flyinge skulle upphöra och därstädes dädanefter finnas endast hingstdepå; hvarpå i kungl. bref den 25 juni 1892 meddelades beslut om indragning af Ottenby stuteri med hingstdepå.

Möte i Malmö 1893.

Vid ett möte mellan hästuppfödare och hästvänner, som år 1893 på föranstaltande af chefen för stuteriöfverstyrelsen och andra för saken intresserade hölls i Malmö, väcktes fråga om behovet af en förändrad organisation af den centrala ledningen af landets hästväsende och mötet uttalade sig äfven därför.

Hushållningssällskapens ombud år 1893.

Hushållningssällskapens ombud behandlade samma fråga vid möte i Stockholm år 1893 och ansågo, att i stället för stuterikommissionen borde såsom rådgifvande myndighet under chefen för stuteriöfverstyrelsen ställas en kommission så sammansatt, att samverkan och arbetsfördelning kunde uppnås emellan alla på hästafvelns förbättrande arbetande institutioner. I skrifvelse den 14 november 1893 hemställde ombuden, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida för vården af landets hästafvel vore lämpligt att tillsätta en kommission för hästafvelns befrämjande, hvilken såsom rådgifvande församling ställdes under chefen för stuteriöfverstyrelsen och sammanträdde hvar femte år, eller dessemellan, när chefen för nämnda styrelse ansågo det nödigt, samt under hans ordförandeskap sammansattes sålunda:

öfverdirektören i landtbruksstyrelsen, cheferna för statens hingstdepåer, chefen för remonteringsväsendet, ordförandena i statens premieringsnämnder samt ett ombud från hvar och ett af rikets hushållningssällskap.

Stuteriöfverstyrelsens utlåtande 7/12 1894.

Stuteriöfverstyrelsen, i ärendet hörd, förklarade i underdånigt utlåtande den 7 december 1894, att den ansett sig icke kunna förorda utbyte eller omorganisation af den hittillsvarande stuterikommissionen. Under

förutsättning emellertid att denna oförändrad bibehölles, syntes det styrelsen, att en rådpläggande församling af den omfattning, ombuden föreslagit, borde kunna blifva af nytta för det uppgifna ändamålet. Därvid ansåg sig styrelsen likväl höra framhålla önskvärdheten däraf, att såsom ledamöter i denna församling måtte, förutom de af ombuden föreslagna, jämväl förordnas stuterikommissionens ledamöter äfvensom några representanter för de beridna truppförbanden, samt att, till undvikande af namnförväxling med den hittillsvarande stuterikommissionen, den föreslagna församlingen måtte benämnas stuterikommitté.

I enlighet med stuterikommissionens i ärendet yttrade mening, hemställde stuteriöfverstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes förordna, att en kommitté skulle hvar femte år eller däremellan å tider, som af Kungl. Maj:t bestämdes, på kallelse af chefen för stuteriöfverstyrelsen sammanträda i hufvudstaden för att öfverlägga om landets hästafvel i allmänhet rörande frågor, samt att denna kommitté skulle, med chefen för stuteriöfverstyrelsen såsom ordförande, bestå af följande ledamöter, nämligen

stuterikommissionens ledamöter, cheferna för statens hingstdepåer, ordförandena i de af Kungl. Maj:t förordnade nämnderna för prisbelönande af hästar, ordföranden i remonteringskommissionen, chefen för landtbruksstyrelsen, tre af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedda representanter för de beridna truppförbanden vid armén samt ett ombud för hvarje hushållningssällskap, som åstundade att vid kommitténs förhandlingar låta sig representeras.

Efter erhållen remiss afgaf landtbruksstyrelsen underdånigt utlåtande i ärendet den 30 maj 1895. Styrelsen uttalade däri såsom sin öfvertygelse, att den fråga, som af hushållningssällskapens ombud blifvit väckt, hvilade på den fullt riktiga förutsättningen, att något ytterligare behöfde från det offentligas sida inom vårt land göras för åstadkommande af en höjning eller förbättring i landets hästafvel. Huruvida emellertid den föreslagna åtgärden var den, som i sådant hänseende då borde anses mest önskvärd, kunde däremot efter landtbruksstyrelsens uppfattning vara tvifvel underkastadt. Det beslut, hvarpå ifrågavarande framställning grundade sig, fattades af hushållningssällskapens ombud ej heller enhälligt utan genom votering med 12 röster mot 9, hvilka afgåfvos för väckt förslag om aflä-

Landtbruks-
styrelsens
utlåtande
30/5 1895.

tande af skrifvelse, med begäran att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke handhafvandet af vården om landets hästafvel borde öfverlämnas till en särskild efter dess maktpåliggande och ansvarsfulla uppgift aflönad styrelse.

Orsaken, hvarför de redan befintliga institutionerna för hästafvelns främjande icke ansetts tillfyllestgörande, hade, enligt landtbruksstyrelsens åsikt, varit den, att, oaktadt under en lång följd af år icke oansenliga belopp af statsmedel anvisats för hästafvelns höjande, samma afvel ännu icke kunde sägas hafva erhållit den karaktär af enhet och sammanhang, som utgjorde ett väsentligt villkor för dess varaktiga förbättring. Detta hade med styrka framhållits i den vid hushållningssällskapens ombuds senaste sammanträde väckta motion, hvori förevarande fråga bragts på tal. För åstadkommande af en för landets hästafvel önskvärd enhet fordrades ett oafåtligt arbete under en längre tid, och inom vårt vidsträckt land kunde, enligt landtbruksstyrelsens mening, det önskvärda resultatet vinnas endast genom den ledning, som en central styrelse däråt kunde lämna. På den centrala myndighetens egen handlingskraft och förmåga att fylla sin uppgift måste framgången af statens bemödanden för hästafveln ytterst bero. Den organisation, stuteriöfverstyrelsen erhållit, kunde ej vara för ändamålet tillfyllestgörande.

Med afseende å den ekonomiska betydelse, hästafveln ägde för landtbruket, borde denna angelägenhet — anförde landtbruksstyrelsen vidare — ses hufvudsakligen från ekonomisk synpunkt, d. v. s. från landtbruksnäringens egen. Hästafveln inom landet kunde icke höjas på annat sätt än genom landtmannens biträde och detta kunde icke vinnas, utan att hans eget intresse därmed förknippades. Därpå följde, att den myndighet, som handhade landets hästafvel, borde äga på samma gång den noggrannaste inblick i landtbrukets ekonomi som den tillförlitligaste kännedom om dettas intressen och medlen, huru de befordrades. Stuteriöfverstyrelsens organisation erbjöde icke någon säkerhet för, knappast någon möjlighet till erhållande af nämnda inblick och kännedom.

Den brist hos landets hästafvel, som föranledt hushållningssällskapens ombud till framställande af ifrågavarande förslag, kunde fördens skull icke afhjälpas annorledes än genom öfverlämnandet af vårdsnaden om häst-

afveln åt ett på lämpligt sätt organiseradt ämbetsverk. Under förutsättning att detta skedde, syntes det landtbruksstyrelsen kunna ifrågasättas, huruvida inrättandet af en särskild representation för hästafveln kunde anses vara af behovet påkalladt.

Beträffande frågan åt hvilket ämbetsverk omförmälda ärenden lämpligen borde öfverlämnas, så, enär hvarken dessas beskaffenhet eller myckenhet kräfde upprättandet af ett särskildt nytt ämbetsverk, samt befrämjandet af hästafveln gifvetvis skulle ålegat landtbruksstyrelsen, därest icke i dess instruktion denna gren af landthushållningen uttryckligen undantagits från dess ämbetsbefattning, syntes förhållandena själfva hänvisa till vidtagande af den åtgärd, som landtbruksstyrelsen för sin del, i likhet med hvad som föreslagits i ofvanberörda motion, ansåg vara den uti ifrågasvarande afseende naturligaste och lämpligaste, eller att ärenden rörande hästafveln öfverlämnades till landtbruksstyrelsen.

I sådan händelse borde emellertid särskilda fackmän inom styrelsen anställas såsom föredragande af hit hörande frågor. Ehuru hästafvelns skilda ändamål rätteligen kunde sammanfattas i en enda uppgift, nämligen att under de i ekonomiskt afseende mest fördelaktiga villkor framalstra de bästa för vårt land erforderliga hästar af hvad slag och beskaffenhet de eljest månne vara, syntes dock landtförsvarets behof att erhålla dugliga remonter och den vikt, detta intresse ägde för landet i sin helhet, kunna anses betinga, att dithörande och därmed i närmare sammanhang stående frågor betraktades såsom en af hufvudafdelningarna af den grupp af ärenden, som anginge hästafveln. Dylika ärenden borde därför handläggas af en föredragande, under det att öfriga hästafveln angående frågor lämpligen behandlades af en annan. Enligt landtbruksstyrelsens mening borde likväl dessa befattningar tillsvicare bestridas på förordnande af lämpliga personer emot åtnjutande af skäligt arfvode jämte rese- och traktamentsersättning. För den händelse konsulenter för hästafveln komme att införas, syntes den ena föredraganden kunna utses bland dessa.

Landtbruksstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte, med anledning af den förevarande framställningen, förordna, att stuteriöfverstyrelsens och stuterikommissionens befattning med ärenden angående hästafveln skulle från den tidpunkt, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma,

upphöra, samt att frågor angående hästafveln skulle från samma tidpunkt behandlas af landtbruksstyrelsen.

*Kavalleri-
inspektörens
utlåtande
31/10 1895.*

Den 31 oktober 1895 afgaf dåvarande inspektören för kavalleriet underdånigt utlåtande i ärendet. I detta utlåtande uttalade bemälda inspektör, att planmässighet och kontinuitet utan tvifvel voro bland de viktigaste villkoren för en rationell utveckling af vårt lands hästafvel, och att dessa villkor endast kunde uppfyllas, om inseendet öfver densamma anförtroddes åt en lämpligt organiserad myndighet, inom hvilken fackmannainsikter och erfarenhet med säkerhet alltid funnes att påräkna. Och enär utvecklingen af vår hästafvel hufvudsakligen borde betraktas ur ekonomisk synpunkt, i det att äfven arméns behof af remonter kunde tillgodoses inom landet, endast om landtbrukaren funne med sin fördel förenligt att ägna sig åt hästafveln, måste, såsom landtbruksstyrelsen påvisat, ett eftersträfvansvärdt mål vara att åstadkomma största möjliga samverkan mellan den hästafveln företrädande myndigheten och sagda styrelse, som var afsedd att företräda landtbruket jämte dess binäringar.

En dylik samverkan ansåg kavalleriinspektören lämpligast kunna vinnas på det sätt, att till landtbruksstyrelsen öfverflyttades den nuvarande stuteriöfverstyrelsen under namn af stuteristyreelse, hvars chef med bibehållande i hufvudsak af den maktbefogenhet med afseende å hästafveln och stuteriväsendet, som i gällande instruktion vore honom tillerkänd, sålunda skulle göras till en under landtbruksstyrelsen lydande ämbetsman, underordnad med hänsyn till sin verksamhet ett ämbetsverks mera bindande former.

Däremot fann sig kavalleriinspektören på intet vis kunna biträda landtbruksstyrelsens förslag att ersätta den nuvarande stuteriöfverstyrelsen med två föredragande i förstnämnda styrelse, af hvilka den ene hufvudsakligen för remontuppfödningen och därmed i sammanhang stående frågor. I främsta rummet kunde den anmärkningen mot ett sådant förslag framställas, att det syntes ytterst betänkligt att på två personer, om hvilkas samarbete man aldrig på förhand kunde vara förvissad, uppdelade en verksamhet, som ej vore möjlig att särskilja i två sinsemellan strängt begränsade områden; ett försök därtill skulle säkerligen gifva anledning till för

hästafvelns utveckling i dess helhet hämmande rubbningar, ensidigt åt det ena eller andra af de båda områdena.

Kavalleriinspektören ansåg äfven, att af den väsentligt försvagade ställning och inskränktare maktbefogenhet, som enligt landtbruksstyrelsens förslag skulle komma att gifvas åt hästafvelns fackmän i denna styrelse, en gifven följd skulle blifva, att på ifrågavarande styrelses chef öfverflyttades det hufvudsakliga ansvaret för hästafvelns utveckling, under det att de båda föredragandena endast blefve rådgifvare och expeditionshafvande, på samma gång det oafbrutna samarbetet med landets hästuppfödare säkerligen ej kunde med erforderlig kraft upprätthållas.

Någon verklig jämförelse kunde, enligt kavalleriinspektörens mening, från statens synpunkt ej med fog göras mellan hästafveln och boskapskötseln för att därmed motivera en för dem båda likartad administration i landtbruksstyrelsen; staten hade nämligen genom sitt premieringsväsende och genom sina hingstdepåer betydligt mera beslutanderätt och ansvar med afseende på hästafveln än åtminstone för det dåvarande med afseende på boskapsskötseln samt var dessutom i och för försvarsväsendet i hög grad beroende af landets hästafvel ej blott i fred såsom den störste uppköparen genom remonteringsväsendet utan äfven i krig, då med stöd af rekvisitionslagarna en del af hästarna inom hela landet måste tagas i anspråk.

Kavalleriinspektören höll före, att därför ansvaret ock borde helt läggas på den fackkunnige målsmannen, som ägnade sitt hufvudsakliga arbete åt hästafveln, och att fördenskull äfven borde åt honom gifvas vederbörlig själfständighet och maktbefogenhet inom hans verksamhetsområde.

Endast genom en ständig och nära beröring med representanter för hästafvelns olika grenar blefve emellertid, enligt kavalleriinspektörens åsikt, chefen för stuteristylelsen i stånd att vidtaga de åtgärder, som vore lämpade efter de olika ändamålen och de olika landsdelarnas särskilda kraf. Detta syntes honom bäst ernås genom att dels, liksom hittills i stuteriöfverstyrelsen, två fackmän, på viss tid utsedda af Kungl. Maj:t, ställdes till chefens för den föreslagna stuteristylelsen förfogande, dels chefen för remonteringsväsendet dessutom inginge såsom ledamot i stuteristylelsen. Denne kom nämligen genom sin verksamhet såsom landets

störste uppköpare af lättare hästar i den närmaste beröring med dess hästuppfödare och blef därigenom i tillfälle att förvärfva sig den vidsträcktaste erfarenhet med afseende på den för vårt lands behof i allmänhet mest passande medeltypen. På det sålunda framställda sättet kunde landbruksstyrelsens förslag till rådgifvande målsmän, dels för den varmblodiga och dels för den kallblodiga typen, i viss mån komma till uttryck, utan att likväl den beslutande och ansvariga fackkunniga myndigheten blefve splittrad eller försvagad.

Hvad angick den af hushållningssällskapens ombud föreslagna kommissionen för hästafvelns befrämjande, ansåg kavalleriinspektören en dylik kommission vara af synnerligt stort värde vid sidan af den af honom föreslagna stuteristyrelsen.

Såsom sammanfattning af hvad han i sitt utlåtande anført, föreslog kavalleriinspektören, bland annat, att stuteriöfverstyrelsen skulle organiseras såsom ett ämbetsverk, under namn af stuteristyrelsen, och underordnas landbruksstyrelsen såsom en själfständig underafdelning; att chefen för remonteringsväsendet skulle ingå såsom ledamot i stuteristyrelsen jämte de två förutvarande af Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna; samt att en kommission skulle hvart femte år eller däremellan å tider, som af Kungl. Maj:t bestämdes, på kallelse af chefen för landbruksstyrelsen sammanträda i hufvudstaden för att öfverlägga om landets hästafvel jämte dithörande frågor, och att såsom ledamöter i denna kommission skulle ingå chefen för landbruksstyrelsen, stuteristyrelsens chef och ledamöter, cheferna för statens hingstdepåer, ordförandena i de af Kungl. Maj:t förordnade nämnderna för prisbelönande af hästar, tre af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedda representanter för de beridna truppförbanden samt ett ombud för hvarje hushållningssällskap, som åstundade att låta representera sig vid kommissionens förhandlingar.

Genom kungl. remiss den 2 november 1895 anbefalldes landbruksstyrelsen att lämna hushållningssällskapens ombud tillfälle att vid deras i sistnämnda månad infallande sammanträde afgifva yttrande i anledning af hvad vederbörande i detta ärende anført samt därmed och med det utlåtande, som däraf kunde föränledas, till Kungl. Maj:t inkomma.

Sedan ärendet blifvit, i öfverensstämmelse med nämnda befallning, af landtbruksstyrelsen öfverlämnadt till behandling af hushållningssällskapens ombud, inkommo dessa till nämnda styrelse med yttrande, åtföljdt af utdrag ur ombudens protokoll.

I detta yttrande, dateradt den 13 november 1895, meddelade ombuden, att beträffande förslaget om inrättande af en kommission för hästafvelns befrämjande — eller, såsom stuteriöfverstyrelsen föreslagit dess benämning, stuterikommitté — ombuden ansågo, att denna stuterikommittés verksamhet kunde blifva af allra största betydelse för den svenska hästafvelns utveckling. Rörande kommitténs sammansättning ansågo ombuden den af inspektören för kavalleriet föreslagna bäst uppfylla sitt ändamål att kunna gagna landets hästafvel i dess helhet.

Hushållningssällskapens ombud år 1895.

Beträffande förslaget om omorganisation af stuteriöfverstyrelsen framhöllo ombuden, bland annat,

att de, i likhet med landtbruksstyrelsen och inspektören för kavalleriet, funnit den nuvarande organisationen af stuteriöfverstyrelsen otillfredsställande, hvarför de, instämmande med bemälde inspektör, höllo före, att detta »qvasiämbetsverk» borde organiseras såsom ett verkligt sådant, hvars chef borde aflönas i förhållande till omfånget af den honom åliggande verksamhet, och hvaruti såsom ledamöter borde ingå chefen för remonteringsväsendet jämte två af Kungl. Maj:t utsedda ledamöter,

att ombuden ej kunde tillstyrka landtbruksstyrelsens förslag, att frågor angående hästafveln skulle från den tidpunkt, Kungl. Maj:t förordnade, behandlas af landtbruksstyrelsen, emedan vid en organisation, sådan som af landtbruksstyrelsen föreslagits, den enhet, som borde förefinnas uti ledandet af rikets hästafvel, skulle gå helt förlorad, men att ombuden ansågo, att om möjligt, i likhet med hvad af inspektören för kavalleriet föreslagits, stuteristylelsen skulle inordnas under landtbruksstyrelsen från den tidpunkt, Kungl. Maj:t kunde finna skäligen bestämma.

Enligt bifogadt protokollsutdrag hade sju af ombuden anmält reservation och i sådant hänseende förklarar, att de ansett sig icke kunna biträda inspektörens för kavalleriet förslag, att stuteristylelsen, så sammansatt som af inspektören föreslagits, skulle inordnas under landtbruksstyrelsen, utan var dessa ombuds mening den, att den omorganiserade sty-

relsen borde erhålla en såvidt möjligt själfständig ställning och sortera omedelbart under vederbörande statsdepartement.

*Landbruks-
styrelsens
utlåtande
16/12 1895.*

Med anledning af hvad som blifvit anfördt i det senaste yttrandet af hushållningssällskapens ombud, framhölls i det af landbruksstyrelsen den 16 december 1895 afgifna vidare utlåtande i ärendet, att det af ombuden framställda förslaget beträffande stuteristyrelsen var ofullständigt i det afseendet, att ombuden icke på något sätt angifvit, i hvad mening eller på hvad sätt den föreslagna stuteristyrelsen skulle inordnas under landbruksstyrelsen.

Då landbruksstyrelsen i sitt förra utlåtande föreslagit, att, för tillgodoseende af landtförsvarets behof af dugliga remonter, dithörande och därmed i närmare sammanhang stående frågor borde handläggas af en föredragande inom landbruksstyrelsen, under det att öfriga hästafveln angående ärenden lämpligast behandlades af en annan, hade därmed icke afsetts annat än att frågor angående hästafveln, hvilka direkt berörde landtförsvarets intressen, d. v. s. sådana, som inkommit från militära myndigheter, skulle behandlas af en särskild för sådant ändamål inom styrelsen anställd ledamot eller föredragande, hvilken för öfrigt inom styrelsen i allmänhet skulle hafva till uppgift att bevaka landtförsvarets intresse med hänsyn till hästafveln. Hela anledningen, hvarför hästafveln icke kunde i administrativt hänseende behandlas i fullständig öfverensstämmelse med den öfriga husdjursafveln, var att söka i landtförsvarets fordran, att inom landet städse skulle finnas tillräckligt antal hästar, passande för dess behof. Därför hade äfven särskilda anstalter för detta ändamål inom olika länder vidtagits i syfte att tillgodose detta intresse, såsom stuteriers eller hingstdepåers inrättande, vissa bestämmelser vid prisbelönandet af hästar o. s. v. Att emellertid låta detta intresse verka därhän, att frågor angående hästafveln måste lösryckas från andra landtbruket rörande frågor och sålunda icke ansåges lämpligen kunna behandlas af samma centrala myndighet som dessa, syntes landbruksstyrelsen vara att sträcka omsorgen om det militära ändamålet så långt, att detta själf därpå komme att lida tillika med den näring, som hade till sin uppgift att förse statens ifrågavarande behof. Enda sättet att betrygga förhandenvaron inom landet af det hästmaterial, som för landtförsvaret erfordrades, bestod

nämligen däri att göra landtmannen intresserad för dess fyllande. Detta syntes landtbruksstyrelsen ej kunna ske på bättre sätt, än att ledningen af hästafveln öfverlämnades åt den styrelse, som just hade att bevaka och befrämja landtbrukets intressen.

Den af hushållningssällskapens ombud uttalade farhåga, att vid den af landtbruksstyrelsen föreslagna organisationen den enhet, som borde förefinnas uti ledandet af rikets hästafvel, skulle gå helt förlorad, ansåg styrelsen vara i förevarande fall ogrundad. Sättet för föredragningen inom landtbruksstyrelsen af frågor angående hästafveln var dock alldeles icke afgörande för hufvudfrågan om lämpligheten af sagda ärendens förläggande under styrelsen, ty denna föredragning kunde mycket väl ordnas på flera sätt. Det kunde nämligen ock tänkas, att all föredragning af hästfrågor inom styrelsen öfverlämnades åt den ene ledamoten och att den andres verksamhet hufvudsakligen komme att bestå i yttrandens afgifvande i vissa frågor.

Beträffande själfva chefskapet, så huru skicklig fackman i fråga om hästafveln en chef för en särskild stuteristyreelse än kunde tänkas vara, var det dock efter landtbruksstyrelsens uppfattning föga troligt, om ens möjligt, att han för att väl kunna sköta förvaltningen i fråga om hästafveln skulle kunna äga lika stora förutsättningar i administrativt afseende som den, hvilken såsom chef för landtbruksstyrelsen måste tänkas äga tillgång till alla de insikter och upplysningar, som erfordrades för ett riktigt bedömande af hästafveln såsom en gren af landtbruksnäringen.

Landtbruksstyrelsen ansåg sig ock i sitt senare utlåtande böra lämna en redogörelse för det sätt, hvarpå styrelsen under den nya organisationen tänkt sig inköpen af hästar för hingstdepåernas behof. Sådana inköp borde bestämmas af styrelsen, och för den händelse de icke skedde genom någon af de föreslagna ledamöterna, hvilken i sådant fall borde därom erhålla särskildt uppdrag för viss tid eller tillfälle, borde desamma på enahanda sätt uppdragas åt någon af de konsulenter för hästafveln, hvilka föreslagits till inrättande.

Styrelsen hemställde om åtgärders vidtagande i syfte att stuteriöfverstyrelsens och stuterikommissionens befattning med ärenden angående hästafveln måtte komma att upphöra och frågor angående hästafveln behandlas

af landtbruksstyrelsen samt ett belopp af 4,000 kronor årligen varda tillgängligt af anslaget till hästafvelns befrämjande för att användas till arfvoden, hvarterda om 2,000 kronor, åt två på förordnande tillsatta föredragande inom landtbruksstyrelsen af frågor angående hästafveln, hvilka föredragande därjämte borde äga åtnjuta resekostnads- och trakta-mentsersättning att i likhet med öfriga ledamöters i landtbruksstyrelsen utgå enligt tredje klassen af gällande resereglemente.

*1896 års
kommitté.*

Den 28 mars 1896 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för att taga i öfvervägande, huruvida en förändrad organisation af den myndighet, åt hvilken den centrala ledningen af landets hästväsende var anförtrodd, vore af verkligt behof påkallad, och att, därest efter omsorgsfull utredning så befunnes, afgifva af underdånigt betänkande i ämnet åtföljdt förslag därom.

Uti sitt den 18 november 1896 afgifna betänkande uttalade sistnämnda kommitté den mening, att det vidlyftiga arbetet till främjande af Sveriges hästafvel ej blifvit nog planmässigt bedrifvet och att en tillräckligt sammanhållande och ordnande kraft saknats. Stuteriöfverstyrelsen hade visserligen i sin instruktion haft sig ålagdt att äfven bevaka hästafvelns intresse i allmänhet och följa dess utveckling i landet, men den hade dock i främsta rummet haft sig det särskilda uppdraget anförtroddt att sköta statens inrättade stuterier, så länge sådana funnos, och därefter de efter hand i deras ställe anordnade hingstdepåerna. Samverkan mellan denna styrelse och den hästuppfödande allmänheten samt särskildt de institutioner, som hade att bevaka landtbrukets intressen, hade, om också ej fullkomligt saknats, dock varit otillräcklig. Utan att vilja på något sätt underskatta betydelsen af statens hingsthållning såsom medel för hästafvelns förkofran, finge man väl dock — menade kommitterade — erkänna, att ett kraftigt understödjande och en klok ledning af enskildes och korporationers åtgärder för hästafveln vore af stor vikt, och det syntes därför, som om allt borde göras för att bereda dessa tillfälle att från en erfaren styrelse erhålla råd och upplysningar och på allt sätt underlätta ett verkligt samarbete i detta afseende.

Kommitterade sade sig därför ej heller tveka, att, med allt erkännande af att stuteriöfverstyrelsen, jämlikt sin instruktion och föregående

kommittéers framhållna grundsatser, verksamt arbetat och bidragit till hästafvelns förkofran, dock instämma i den från flera håll uttalade åsikten, att de uti så många afseenden förändrade förhållandena nödvändiggjorde en något förändrad organisation och en utförligare instruktion för den styrelse, som skulle hafva sig anförtrodd ledningen af landets hästväsende.

Och ehuru erkännas måste, att det skulle ligga mycket nära till hands att utan vidare lägga hästafvelns ledning under den styrelse, som åt sig hade anförtrodd att bevaka landtbrukets öfriga intressen, då onekligen hästafveln måste räknas till en af landtbrukets binäringar och för landtbruket hade en synnerligt stor betydelse samt borde vara en inkomstbringande gren af detsamma, höllo kommitterade, under då varande förhållanden, före, att ledningen af hästafveln borde anförtros åt en särskild själfständig styrelse — »styrelsen för landets hästväsende» — ställd under det departement, som handhade landtbruksfrågor i allmänhet.

Kommitterade ansågo det nämligen vara svårt att behandla hästafveln såsom en uteslutande landtbruksfråga. Betydelsen af att vår armé ständigt skulle inom landet äga tillgång för sitt behof af hästar ej blott under fredstid men äfven under oroliga krigstider talade, enligt kommitterades åsikt, för att ej denna angelägenhet helt och hållet öfverlämnades åt en styrelse, hvars fredliga verksamhet skulle kunna föranleda densamma att ej tillräckligt noga beakta detta viktiga och för landets själfständighet betydelsefulla statsintresse. Däruti måste man ock se anledning nog för den särskilda undantagsställning, som hästafveln ej blott i vårt land utan äfven i utlandet alltid ägt och säkerligen till en stor del alltid måste fortfara att intaga. Med den organisation, som landtbruksstyrelsen ännu hade, skulle det ej heller låta sig göra att, såsom kavalleriinspektören föreslagit, uppdraga ledningen af hästafveln åt en särskild under landtbruksstyrelsen ställd styrelse, ty denna nya styrelse skulle då få en uti vår administration ännu okänd och äfven olämplig undantagsställning.

Af kommitterade framhölls, hurusom mer än uti många andra grenar af landtbruket erfordrades hos den person, hvilken såsom chef skulle handhafva ledningen af landets hästväsende, stor fackkunskap och erfarenhet. Det vore af stor betydelse, att en särdeles framstående fackman uppsöktes till chef för en blifvande styrelse. Kommitterade tänkte sig, att ersättning

till denne chef skulle utgå i form af arfvode. Han skulle endast tillsättas på förordnande samt ej åläggas att vara bosatt i hufvudstaden utan fritt få välja bostadsort, ehuru alltid själfva expeditionen och styrelsens byrå skulle förläggas till Stockholm.

För bemålde chef föreslogo kommitterade benämningen öfverlandtstallmästare samt ett arfvode af 6,000 kronor. I sistnämnda hänseende hade kommitterade särskildt tagit hänsyn därtill, att chefen mycket ofta måste företaga resor mellan sin vistelseort och hufvudstaden, där styrelsen skulle hafva sitt säte, samt att för dessa resor särskild reseersättning ej kunde för hvarje gång utgå, hvadan han för dessa resor borde kunna påräkna ersättning genom de aflöningsförmåner, som kommo honom till del.

Ehuru, enligt kommitterades åsikt, chefen i sin ämbetsutöfning borde beklädas med stor makt och i alla frågor vara ensam beslutande, måste han dock — anförde kommitterade vidare — alltid vara i tillfälle och till och med i vissa frågor tvungen att rådföra sig med andra tillgängliga erfarna personer, hvilka äfven i sin egenskap af representanter för hästuppfödare skulle på detta sätt hafva tillfälle att för chefen få framlägga sina önskningsar om hästafvelns behof. Vid chefens sida borde därför ställas två ledamöter — förordnade på tre år — hvilka, ehuru endast rådgifvande, dock skulle hafva skyldighet att till protokollet anförä sina särskilda meningar, såvida de vore afvikande från chefens och det af denne fattade beslutet.

Då emellertid dessa personers ämbetsutöfning ej kunde behöfva påkallas i alla frågor och fördenskull, ehuru ansvarsfull, dock ej blefve så maktpåliggande, borde de (dem skulle nämligen ock vara obetaget att hafva sitt hemvist på annat ställe än i hufvudstaden) kunna ägna sig äfven åt annan verksamhet, och kommitterade ansågo därför, att endast ett mindre arfvode, dock ej lägre än 500 kronor, kunde behöfva beräknas för dessa ledamöter, hvarförutom de borde tillförsäkras reseersättning och dagtraktamente, så att de befriades från särskilda kostnader för sin ämbetsutöfning.

För att handhafva expeditionen och för öfrigt biträda chefen borde en aflönad sekreterare vara anställd hos styrelsen. I arfvode till honom föreslogos 2,000 kronor.

Med visst undantag, skulle chefen själf inför styrelsen föredraga alla förrekommande ärenden.

På anförda skäl uttalade kommitterade äfven den åsikt, att styrelsen för landets hästväsande borde hafva tillfälle att årligen sammanträffa med ordförandena i de olika premieringsdistrikten, hvilka då ock sinsemellan skulle kunna få utbyta åsikter uti hithörande frågor. Vid en sådan öfverläggning borde ock chefen för remonteringsstyrelsen vara närvarande för att gifva tillkänna sina erfarenheter och önskningsmål. Kommitterade föreslogo alltså, att styrelsen en gång årligen skulle sammankalla ordförandena i de olika prisbelöningsnämnderna jämte chefen för remonteringsstyrelsen till ett gemensamt sammanträde inför styrelsen.

Beträffande den af hushållningssällskapens ombud vid sammanträdet år 1893 föreslagna särskilda kommissionen, ansågo kommitterade förslaget därom särdeles beaktansvärdt. Då hästafveln onekligen var en gren af jordbruksnäringen, borde landtbruksstyrelsens chef deltaga i denna kommissions förhandlingar, hvarjämte statens militära intresse borde därvid bevakas ej blott af chefen för remonteringsstyrelsen utan äfven af ytterligare en särskild för ändamålet af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedd representant för armén. Hushållningssällskapet syntes kommitterade vid en sådan kommission vara bäst företrädde genom de ombud, hvilka de valt för att å deras vägnar tillhöra prisbelöningsnämnderna. Kommitterade föreslogo, att hvar femte år under ordförandeskap af chefen för styrelsen för landets hästväsande och inför denna styrelses öfriga ledamöter en kommission skulle sammanträda i hufvudstaden, bestående af cheferna för hingstdepåerna, ordförandena i prisbelöningsnämnderna, chefen för remonteringsstyrelsen, chefen för landtbruksstyrelsen, en särskild af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedd representant för armén samt de inom de olika länen till medlemmar af prisbelöningsnämnderna utsedda personer.

Öfver kommitterades betänkande afgåfvos underdåniga utlåtanden den 19 januari 1897 af dåvarande t. f. kavalleriinspektören och den 30 oktober samma år af landtbruksstyrelsen.

Kavalleriinspektören framhöll, bland annat, att i den föreslagna styrelsen för landets hästväsande chefen för remonteringsstyrelsen borde ingå

*Kavalleri-
inspektörens
utlåtande
19/1 1897.*

såsom ledamot, samt att i den kommission, som föreslagits att sammanträda hvar femte år, tre af chefen för landtförvarsdepartementet utsedda ledamöter borde deltaga.

Landbruksstyrelsens utlåtande
50/10 1897.

Landbruksstyrelsen vidhöll sin förut uttalade uppfattning, att ledningen af hästafveln borde anförtros åt den styrelse, som hade öfriga landbruksangelägenheter om hand. Med anledning däraf att kommitterade framhållit den stora betydelsen af att en särdeles framstående fackman uppsöktes till chef för den ifrågasatta nya styrelsen, framhöll landbruksstyrelsen, att den erforderliga fackkunskapen kunde förskaffas landbruksstyrelsen därigenom, att en dylik fackman anställdes såsom ledamot i styrelsen. Och då kommitterade ansett, att en sådan fackmans aflöning, om han blefve chef för den af kommitterade föreslagna styrelsen, icke behöfde sättas högre än till 6,000 kronor, syntes det icke vara omöjligt för landbruksstyrelsen att kunna förvärfva en dylik persons biträde i egenskap af ledamot med den aflöning, 6,400 kronor, som styrelsen i särskildt samma dag aflåten underdånig skrivelse föreslagit för styrelsens samtliga ledamöter. För öfrigt kunde det enligt landbruksstyrelsens mening ej förutsättas annat än att styrelsens chef skulle äga kännedom om hästafveln tillhörande frågor, om det också icke kunde beräknas, att han i regeln skulle vara framstående fackman inom detta område. Det borde icke betviflas, att den, som erhöle förtroendet att vara chef för landbruksstyrelsen, skulle kunna, med en framstående fackman vid sin sida, vara i stånd att fullt bedöma äfven frågor om hästafveln. Och vidkommande den skyndsamhet, hvarmed vissa af ifrågavarande ärenden borde afgöras, såsom t. ex. inköp af hingstar, så lämnade landbruksstyrelsens organisation i detta fall intet öfrigt att önska, helst hinder icke föreläge för att den framstående fackman, som i sådant fall skulle blifva ledamot i styrelsen, kunde för längre eller kortare tid eller för visst fall handla med styrelsens makt och myndighet vid ifrågavarande åtgärders vidtagande.

Förut hade landbruksstyrelsen förordat anställandet inom styrelsen af två t. f. föredragande, af hvilka den ena hufvudsakligen skulle hafva att företräda arméns intressen beträffande hästafveln, den andra däremot vara den egentlige föredraganden af hästafveln angående frågor. Visserligen kunde

styrelsen ej biträda den invändning, som gjorts mot nämnda förslag, men styrelsen förklarade dock tillika, att den icke kunde anse denna lösning af frågan vara den enda möjliga. Styrelsen hade fördenskull dåmera tänkt sig, att den speciella fackkunskapen angående ifrågavarande ärenden skulle inom styrelsen företrädas genom anställande såsom ledamot af en särdeles framstående fackman, aflönad i likhet med hvad som föreslagits beträffande öfriga ledamöter. Denna ledamot skulle mycket väl kunna föredraga samtliga frågor angående hästafveln. För såvidt emellertid det skulle finnas erforderligt, att för tillgodoseende af arméns intressen i fråga om hästafveln någon ytterligare åtgärd vore af nöden, ansåg landtbruksstyrelsen den utvägen kunna väljas, att Kungl. Maj:t för viss tid eller tillfälle förordnade särskild person att inom styrelsen bevaka samma intressen, dock icke såsom föredragande utan endast såsom ombud för Kungl. Maj:t och kronan samt med särskild instruktion att för styrelsen anmäla arméns behof i ett eller annat afseende.

Beträffande kommitterades förslag om inrättandet af en hvarjt femte år sammanträdande representation för behandling af frågor angående hästafveln gjorde landtbruksstyrelsen i detta utlåtande allenast ett par erinringar. Den ena gällde den ställning, styrelsens chef borde intaga inom denna representation. Den andra gällde frågan om vidsträcktare befogenhet för hushållningssällskapen vid val af ombud till nämnda representation.

Stuteriöfverstyrelsen fick sedermera genom kungl. remiss befallning att afgifva underdånigt utlåtande i ärendet. Detta utlåtande afgafs den 31 augusti 1898, efter stuterikommissionens hörande.

Stuteriöfverstyrelsens utlåtande 31/8 1898.

I detsamma uttalade stuteriöfverstyrelsen, att den funnit kommitterades betänkande i flera afseenden förtjäna erkännande. Åtskilliga erinringar framställdes dock beträffande detaljer af förslaget; hvarjämte stuteriöfverstyrelsen särskildt yttrade sig mot det af landtbruksstyrelsen senast afgifna utlåtandet. I detta hänseende anfördes, bland annat, att, äfven om det, såsom landtbruksstyrelsen tycktes taga för gifvet, kunde med säkerhet påräknas, att chefen för landtbruksstyrelsen alltid komme att äga någon kännedom om hästafveln tillhörande frågor, stuteriöfverstyrelsen emellertid ansåg det vara en i hög grad betänklig anordning, att chefen för den styrelse, som skulle handhafva vården om landets hästafvel, i alla frågor, hvilka kräfd

grundliga hippologiska kunskaper, icke själfständigt kunde uttala sig i dylika, utan måste öfverlämna åt sin hippologiska rådgifvare att diktera styrelsens beslut. Om nu också ett sådant tillvägagående ej ansåges medföra några större olägenheter, när det gällde att fatta beslut i mejeri- m. fl. frågor, syntes det dock stuteriöfverstyrelsen ej rådligt att tillämpa det samma äfven vid ledningen af landets hästafvel. »Ty den ytliga kunskap i afvelsfrågor, som enligt landtbruksstyrelsens underdåniga utlåtande torde kunna förutsättas hos chefen för nämnda styrelse, skulle för visso icke vara denne till någon nytta utan fasthellre i många fall inverka förvillande på hans omdöme och beslut i dylika frågor, af hvilka t. ex. sådana, som angå fullblodsafveln, för insiktsfullt bedömande fordra en mannaålders djuptgående, trägna studier i ämnet». »Härtill komme ytterligare, att hvarje missgrepp, som begås på afvelns område, medför djupt gripande följder, hvilka hvarken snart eller lätt kunna godtgöras».

Enligt stuteriöfverstyrelsens åsikt kunde det fördenskull ej anses likgiltigt, om landets hästafvel leddes af en framstående fackman eller af en ämbetsman, hvilken i allt hvad som rörde hästkulturen måste lita på sin rådgifvares uppgifter. Den af landtbruksstyrelsen föreslagna administrationen af landets hästväsende skulle — menade stuteriöfverstyrelsen — på grund af den ledande personens, chefens, brist på omfattande fackkunskap och däraf nödvändigtvis uppkommande beroende af en fackkunnig rådgifvare, utesluta all den enhet och själfständighet, som däremot enligt kommitterades förslag syntes kunna uppnås. Stuteriöfverstyrelsen sade sig hålla före, att det för ifrågavarande administrations omfattning just torde vara ett hufvudvillkor, att densamma ledes på ett fullt fackmannamässigt sätt.

Stuteriöfverstyrelsen hemställde, att det af landtbruksstyrelsen framställda förslag till ordnande af ledningen af landets hästväsende ej måtte vinna Kungl. Maj:ts bifall, samt att, innan kommitterades i dylikt afseende framställda förslag upptoges till slutlig pröfning, Kungl. Maj:t måtte låta vidtaga de ändringar och tillägg därtill, som med anledning af stuteriöfverstyrelsens yttrande kunde finnas erforderliga.

Efter det genom kungl. stadgan den 31 mars 1900 ärenden rörande statens stuteriväsende och hästafvelns förbättrande öfverflyttats från civildepartementet till det nyinrättade jordbruksdepartementet samt tillika bestämts, att till sistnämnda departement skulle anses höra såväl landtbruksstyrelsen med åtskilliga underlydande som ock stuteriöfverstyrelsen med stuterikommissionen och stuteristaten, anbefalldes genom kungl. remiss den 15 oktober 1901 landtbruksstyrelsen att lämna hushållningssällskapens under nästföljande november månad i Stockholm sammanträdande ombud tillfälle att yttra sig i förevarande ärende samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med ombudens yttrande.

Med underdånig skrifvelse den 6 december 1901 öfverlämnade landtbruksstyrelsen ombudens yttrande.

I detta yttrande, dateradt den 11 november 1901, anfördes, att ombuden, hvilkas intresse i föreliggande fråga väl torde framgå af deras föregående underdåniga skrivelser den 14 november 1893 och den 13 november 1895, tagit del af såväl kommitterades förslag som de af vederbörande myndigheter däröfver afgifna yttranden, och att ombuden ej kunde finna annat än att det af kommitterade afgifna förslag i hufvudsak fullt motsvarade hvad ombuden i sina ofvanberörda skrivelser velat ernå och hvad för närvarande torde kunna åtgöras för befrämjande af landets hästväsende.

Hushållningssällskapens ombud år 1901.

Beträffande särskildt själfva hufvudgrunden i förslaget eller att ärenden rörande landets hästväsende skola behandlas af en själfständig, direkt under Kungl. Maj:t i det dåmera inrättade jordbruksdepartementet lydande styrelse, ansågo ombuden, att frågan därom blifvit på ett lyckligt sätt löst i förslaget, och afstyrkte de, att ärenden af denna art skulle indragas under landtbruksstyrelsens förvaltning. Ombuden sade sig väl finna några af de utaf stuteriöfverstyrelsen framställda detaljanmärkingar i viss mån befogade, men att för öfrigt de ansett sig endast böra yttra sig i den del af förslaget, där, så att säga, ombudens intressen särskildt berördes, nämligen beträffande den representation, som föreslagits att sammanträda hvart femte år för öfverläggning om frågor rörande hästafveln. I detta hänseende framhöllo ombuden såsom välbetänkt bestämmelsen därom, att ombud för hushållningssällskap borde vara den af sådant sällskap valda ledamoten i prisbelöningsnämnd, dock med det tillägg att det borde stå veder-

börande hushållningssällskap fritt att i händelse af förfall för dylik ledamot eller dennes suppleant sända annan af hushållningssällskapet vald ledamot till sammanträdet.

Ombuden hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i hufvudsak godkänna det af kommitterade afgifna förslaget till instruktion för styrelsen för landets hästväsande, med det af ombuden föreslagna tillägget.

*1902 års
riksdag.*

Bland de handlingar, som löneregleringskommittén med ofvannämnda remiss den 4 maj 1907 fått emottaga, finnes äfven en af stuteriöfverstyrelsen den 14 december 1901 till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse, däri, på anförda skäl, hemställes om proposition till Riksdagen angående förhöjning af arfvodet till styrelsens sekreterare från 1,500 till 3,000 kronor.

Denna skrifvelse föranledde framställning från Kungl. Maj:t vid 1902 års riksdag ej mindre därom att det från reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande utgående arfvodet till stuteriöfverstyrelsens sekreterare måtte höjas på sätt styrelsen föreslagit, utan äfven att styrelsens chef måtte, i stället för den till honom utgående ersättningen för expenser, 600 kronor, åtnjuta från nyssberörda anslag ett arfvode af 2,000 kronor, för år räknadt.

Då chefen för jordbruksdepartementet den 11 januari 1902 inför Kungl. Maj:t föredrog oförmälda skrifvelse från stuteriöfverstyrelsen af den 14 december 1901, erinrade han, att förslag till omorganisation af nämnda styrelse var på Kungl. Maj:ts pröfning beroende, och att olika åsikter angående lämpligaste sättet för ordnandet af den styrelse, åt hvilken ledningen af landets hästväsande borde anförtros, fortfarande gjorde sig gällande.

Vid sådant förhållande och då, enligt departementschefens åsikt, genom jordbruksdepartementets inrättande frågan finge anses hafva kommit uti ett i viss mån förändradt läge, fann departementschefen önskligt, att med den definitiva lösningen af frågan om ordnandet af den centrala ledningen af landets hästväsande finge anstå, till dess genom någon tids erfarenhet kunde tillförlitligen bedömas, hvilket inflytande tillvaron af ett särskildt jordbruksdepartement borde tillmätas vid bestämmandet af arten

och omfattningen af den ämbetsverksamhet, som skulle tillkomma den myndighet, åt hvilken nämnda ledning anförtrordes.

Och då departementschefen sålunda ansåg, att den nuvarande organisationen af stuteriöfverstyrelsen borde, åtminstone för en tid framåt, bibehållas oförändrad, sade han sig finna nödvändigt, att de ändringar uti aflöningsstaten för styrelsen, hvilka med hänsyn till rådande förhållanden voro af behof påkallade, blefve utan afvaktan på organisationsfrågans utgång vidtagna.

Hvad särskildt aflöningen till styrelsens chef angick, yttrade departementschefen, bland annat, att, om fråga vore att definitivt fastslå stuteriöfverstyrelsens nuvarande organisation, han antagligen icke skulle hafva funnit sig kunna underlåta att åt styrelsens chef föreslå ett arfvode, närmande sig det af 1896 års kommitterade ifrågasatta, såsom en mot dennes arbete och ansvar svarande aflöning. Men då departementschefen förutsatte, att de nuvarande förhållandena blott tills vidare komme att fortfara i afvaktan på frågans slutliga lösning, fann han sig böra stanna vid ett ersättningsbelopp, som kunde beräknas fullt täcka de för chefen i anledning af tjänsten uppkommande utgifter och därutöfver lämna någon godtgörelse för hans arbete.

Enligt skrifvelse den 15 maj 1902 (n:r 118) biföll Riksdagen på det sätt Kungl. Maj:ts framställning, att i arfvode tillerkändes chefen för stuteriöfverstyrelsen 1,500 kronor och styrelsens sekreterare 2,500 kronor.

I sammanhang härmed torde böra omnämnas, att vissa förhöjningar i staten för stuteriöfverstyrelsen blefvo, på förslag af Kungl. Maj:t, vidtagna vid 1907 års riksdag.

*1907 års
riksdag.*

På det att sekreteraren måtte kunna erhålla kostnadsfri semester under en månad årligen och på det att han under vissa tider af året måtte blifva i tillfälle att utan egna kostnader anlita hjälp i sitt arbete af skrif- och läskunnig person, medgafs, att i styrelsens stat finge från och med år 1908 uppföras ett anslag å 400 kronor till semesterarfvode och extra biträde.

I den för styrelsen gällande staten har sedan lång tid tillbaka varit åt sekreteraren anvisadt ett belopp af 150 kronor för expenser och till aflöning åt vaktmästare; hvarjämte styrelsen för täckande af dylika behof

jämväl haft till sin disposition ett belopp af 150 kronor, som Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 5 november 1875 ställt till styrelsens förfogande från det till premieringar och däraf härflytande kostnader anvisade reservationsanslag.

Efter det styrelsen fått af sig upplåten egen lokal inom det s. k. Arffurstens palats, hade Kungl. Maj:t ansett, att, under förutsättning att nyssnämnda från anslaget till premieringar m. m. utgående 150 kronor fortfarande finge stå till styrelsens disposition, det förstnämnda anslaget i staten till expenser och aflöning af vaktmästare borde höjas från och med år 1908 till 600 kronor. Denna förhöjning medgafs ock af Riksdagen.

Löneregleringskommitténs ställning till ifrågasvarande spörsmål.

Vid öfvervägande af hvad på den ena och på den andra sidan blifvit anfördt i fråga om den myndighet, åt hvilken den centrala ledningen af landets hästväsen bör vara anförtrodd, har löneregleringskommittén för sin del, med hänsyn till de särskilda intressen, som äro förknippade med vårdnaden om hästafveln, ansett klokast och lämpligast, att hithörande ärenden handläggas af en särskild styrelse och alltså fortfarande undantagas från landbruksstyrelsens ämbetsbefattning.

Beträffande nämnda särskilda styrelse får kommittén tillfälle att vidare yttra sig i det betänkande, kommittén på grund af kungl. bref den 3 maj 1907 kommer att afgifva i fråga om reglering af löneförhållanden m. m. vid stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten.

Aflöningsförmånerna för landbruksstyrelsens ordinarie personal.

Enligt kommitténs mening förefinnes sålunda ej anledning, åtminstone för närvarande, att öfverflytta till landbruksstyrelsen vare sig frågor rörande hästafveln eller det civila veterinärväsendet; och någon annan förändring beträffande området för styrelsens ämbetsverksamhet har hvarken från styrelsens egen sida eller eljest ifrågasatts, likasom ej heller från styrelsen föreligger någon framställning om ökning af dess ordinarie personal.

Vid sådant förhållande har kommittén, med afseende å frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid landbruksstyrelsen, funnit sig böra utgå från förutsättningen, att styrelsens ordinarie personal blifver oförändrad.

I det föregående, sid. 21—24, har kommittén meddelat vissa hos landtbruksstyrelsen uppgjorda tabellariska öfversikter beträffande omfattningen af styrelsens arbete.

Enligt de sålunda meddelade uppgifterna hafva de hos nämnda styrelse föredragna ärendena vuxit från 754 år 1890 — det år, då styrelsen började sin verksamhet — till 7,727 år 1906.

I det sistnämnda antalet ingå visserligen såsom en väsentlig del ärenden angående tuberkulosens utrotande ur ladugårdarna, hvilka ärenden från och med oktober månad 1897 handlagts af landtbruksstyrelsen och för hvilka en särskild föredragande årligen förordnats. Men äfven om dessa ärenden frånräknas, har antalet ärenden hos styrelsen betydligt vuxit. I tabellen öfver föredragna ärenden finnas för år 1906 upptagna tuberkulinärenden till ett antal af 4,508. Om detta antal frånräknas sammanlagda antalet ärenden för samma år, komma öfriga föredragna ärenden att för år 1906 utgöra 3,219, eller mera än fyra gånger det antal, som föredrogs under det första året af styrelsens verksamhet.

Antalet expeditioner, i hvilket tuberkulinärendena ingå med en jämförelsevis obetydlig siffra, har vuxit från 1,004 år 1890 till 3,045 år 1906, hvadan detta antal under årens lopp mer än tredubblats.

Af tabellen öfver inkomna ärenden framgår visserligen en betydande olikhet i antalet på de särskilda ledamöternas föredragning ankommande ärenden, men för de ordinarie ledamöterna hafva dock under tiden från början af styrelsens verksamhet ärendena betydligt, om ock ej i samma proportion för hvar och en, vuxit.

Den redogörelse för landtbruksstyrelsens ämbetsverksamhet, som kommittén sökt gifva å sid. 15—18, torde ock visa den mångskiftande karaktären däraf.

Till denna verksamhet hör i allmänhet hvad som från statens sida åtgöres för landtbrukets och fiskets förkofran. Verksamheten omfattar

frågorna om landtbruksförvaltningens och fiskeriförvaltningens organisation, ej blott den egentliga statsförvaltningens utan äfven hushållnings-sällskapens,

frågor beträffande landbruksundervisningen, den högre såväl som den lägre, den allmänna såväl som den speciella,

frågor angående kontroll- och försöksväsendet (kemiska stationer, frökontrollanstalter, profningsanstalter för maskiner och redskap för landbrukets behof m. m.),

åtgärder till höjande af landets odlingsgrad, såväl genom underlydande tjänstemäns, landbruksingenjörernas, verksamhet som genom de s. k. meliorationsfonderna,

åtgärder till höjande af det mindre jordbruket (premiering af mindre jordbruk, understöd åt kontrollföreningar, anordnande af undervisning för mindre jordbrukare, m. m.),

åtgärder till höjande af torfindustrien, såväl genom underlydande tjänstemän, torfingenjörer och torfassistenter, som genom torflånefond, torfskola, m. m.,

åtgärder till höjande af nötboskaps-, svin- och får- samt fjäderfäafveln genom kringresande undervisare, fonden för svenska hornboskaps- och får-afvelns förädling, afvelscentra för nötboskap, nötboskapspremiering, förandet af riksstambok öfver svensk ayrshireboskap, m. m.,

åtgärder till höjande af mejerihandteringen genom kringresande undervisare, smörprofningar, m. m.,

åtgärder till befrämjande af husslöjden,

skyddsåtgärder mot kreaturssjukdomar, för såvidt dessa åtgärder hänföra sig till landbrukets intressen,

åtgärder till befordrande af den inre kolonisationen och beredande af tillfälle åt mindre bemedlade eller obemedlade att bilda egna jordbruk eller egna hem, hvilka sistnämnda frågor under nuvarande förhållanden påkalla stor uppmärksamhet, samt

åtgärder till höjande af fisket, hvartill hör, förutom frågorna om fiskeridadministrationen, allt annat, som kan ankomma på statsförvaltningen med afseende på ifrågavarande näring, vare sig genom direkta eller indirekta åtgärder, eller genom allmänna eller för särskilda orter gällande stadgar rörande fisket.

Enligt kommitténs uppfattning bör det icke kunna betviflas, att staten har genom den gren af dess förvaltning, som är åt landbrukssty-

relsen anförtrodd, en stor uppgift att fylla, och att på det sätt, hvarpå denna uppgift varder löst, i ej oväsentlig mån beror vårt lands utveckling icke blott i ekonomiskt utan äfven i socialt afseende.

Landtbruket ensamt föder för närvarande omkring hälften af landets befolkning, och enligt officiella statistiska beräkningar utgjorde värdet af skörden i Sverige i medeltal för åren 1899—1903 öfver 615 millioner kronor samt värdet af exporten af svenskt smör för år 1905 öfver 35 millioner kronor. Det svenska fisket kan beräknas lämna en årlig afkastning af omkring 12 millioner kronor. Häraf torde framgå, hvilken stor ekonomisk betydelse för vårt land landtbruket och äfven fisket äger, samt vikten däraf, att dessa näringar bedrifvas på ett sätt, som lämnar det största möjliga utbyte, äfvensom hvilken förlust som uppkommer genom försummelse härutinnan.

Det måste, enligt kommitténs åsikt, ligga stor vikt uppå, att den statsmyndighet, som inom den centrala förvaltningen har att särskildt företräda sagda intressen, är sammansatt på ett sätt, som erbjuder full garanti för ett verkligt sakkunnigt och omsiktsfullt handhavande af dessa angelägenheter, samt att för sådant ändamål äfven rekryteringen af verkets arbetskrafter kan försiggå på ett tillfredsställande sätt.

Med afseende å ej mindre de ändrade förhållanden, som numera råda beträffande lefnadskostnaderna i hufvudstaden, än ock de större anspråk, som numera måste ställas på tjänstemännens arbete och deras tjänstgöringstid på tjänsterummet, lär det fördenskull befinnas oundgängligt, att aflöningarna både för landtbruksstyrelsens chef och för dess ordinarie ledamöter väsentligen ökas.

I delen I af sina betänkanden, innefattande allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken, har kommittén såsom tillhörande normala lönegrader upptagit öfverdirektörer och andra därmed jämförliga chefer, hvilka åtnjuta en aflöning af 7,000 kronor. Till denna grupp hör äfven chefen för landtbruksstyrelsen.

Det finnes emellertid öfverdirektörer och därmed jämförliga chefer, som åtnjuta högre aflöning än den nämnda normala.

²¹⁵⁷/or. Löne regleringskommitténs bet. VIII.

Så utgör aflöningen till

öfverdirektören vid försäkringsinspektionen	10,000 kronor,
öfverdirektörerna i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vid riksförsäkringsanstalten och i öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk samt justitiekanslern	8,000 »
riksarkivarierna	7,500 »

Kommittén hänförde i sitt nyssnämnda betänkande till normala lönegraderna äfven de generaldirektörer, hvilka *för närvarande* uppbära i aflöning 9,000 kronor (till hvilken grupp ock höra generaldirektören i statskontoret och generalkrigskommissarierna);

och föreslog kommittén för generaldirektör i normalgrad en aflöning af 10,000 kronor samt för öfverdirektör och annan därmed jämförlig chef i normalgrad 8,000 kronor.

Vid 1907 års riksmöte blef emellertid, på förslag af Kungl. Maj:t, aflöningen för generaldirektören i statskontoret och för generalkrigskommissarierna bestämd till 11,000 kronor, däraf lön 7,000, tjänstgöringspenningar 3,000 och ortstillägg 1,000 kronor.

Då därmed läres få anses medgifvet, att aflöningen till generaldirektör i normalgrad bör vid förestående löneregleringar sättas 2,000 kronor högre än den för närvarande utgör, borde väl ock aflöningsförhöjningen för öfverdirektör i normalgrad bestämmas till 2,000 kronor och dennes aflöning alltså höjas till 9,000 kronor.

Med afseende emellertid å betydelsen af landtbruksstyrelsens verksamhet och de kraf, som måste ställas på dess chef i fråga om ej blott kunskaper utan äfven praktisk duglighet och förfarenhet, har kommittén funnit en aflöning af 9,000 kronor ej vara till fyllest för denne.

Att hänföra honom till generaldirektörer i normalgrad har kommittén dock ej velat ifrågasätta, i hvilket hänseende kommittén tillåter sig erinra, att chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen allenast är öfverdirektör (dock med högre aflöning än i normalgrad), oaktadt af ledamöterna i sistnämnda styrelse två tillhöra tredje normalgraden (byråchefer).

Kommittén har fördenskull ansett sig böra föreslå, att chefen för landtbruksstyrelsen, med fortfarande benämning af öfverdirektör, må

erhålla en aflöning till samma belopp, som tillerkänts öfverdirektören för försäkringsinspektionen, eller 10,000 kronor, hvilket belopp emellertid här, med beaktande af den indelning i aflöningstitlar, som för statskontoret och arméförvaltningens civila personal godkänts vid 1907 års riksdag, skulle kunna fördelas sålunda:

lön 6,200, tjänstgöringspenningar 2,800 och ortstillägg 1,000 kronor.

Beträffande därefter landtbruksstyrelsens fyra ordinarie ledamöter, har kommittén, med hänsyn till de anspråk på insikter och duglighet, som på dem måste ställas, samt den arbetsmängd, som hvilar på dem, funnit sig böra tillstyrka, att ifrågavarande ledamöter, med benämning af byråchefer, hänföras till den tredje normala lönegraden för tjänstemän vid de centrala ämbetsverken.

För dessa fyra byråchefsbefattningar i landtbruksstyrelsen har kommittén tänkt sig aflöningen böra bestämmas i likhet med hvad som vid 1907 års riksdag medgifvits motsvarande befattningar i statskontoret och arméförvaltningen, nämligen:

lön 5,000, tjänstgöringspenningar 2,500 och ortstillägg 600 eller tillhoppa 8,100 kronor, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter 5 år med 600 kronor.

I landtbruksstyrelsen finnes för närvarande och skulle fortfarande finnas en ordinarie vaktmästare. Enligt stat tillkomma denne samma aflöningsförmåner som vaktmästare i allmänhet inom de centrala verken, nämligen lön 500 och tjänstgöringspenningar 300, tillhoppa 800 kronor. Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor. Åttnjuter vaktmästaren i sådan egenskap fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.

Äfven för vaktmästaren i landtbruksstyrelsen föreslår kommittén enahanda aflöning, som vid 1907 års riksdag medgifvits vaktmästare i allmänhet uti statskontoret och arméförvaltningen, nämligen:

lön 700, tjänstgöringspenningar 350, ortstillägg 150 eller tillhoppa 1,200 kronor, hvartill kan efter 5 år komma ett ålderstillägg till lönen af 100 kronor;

skolande, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, till honom, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Under åberopande af hvad ofvan blifvit anfördt, får kommittén be-
träffande aflöningsförhållandena inom landtbruksstyrelsen hemställa,

*att chefen, med benämning af öfverdirektör, må er-
hålla en aflöning af 10,000 kronor, däraf 6,200 i lön,
2,800 i tjänstgöringspenningar och 1,000 i ortstillägg;
att styrelsens fyra ordinarie ledamöter må, med
benämningen byråchefer, hänföras till den tredje normal-
graden för tjänstemän vid de centrala ämbetsverken;*

*att till hvar och en af dessa byråchefer aflöningen
må utgå med 8,100 kronor, däraf 5,000 i lön, 2,500 i tjänst-
göringspenningar och 600 i ortstillägg, hvartill kan komma
ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 600 kronor;*

*att vaktmästaren tilldelas en aflöning af 1,200 kro-
nor, däraf 700 i lön, 350 i tjänstgöringspenningar och
150 i ortstillägg, hvartill kan komma ett ålderstillägg till
lönen efter fem år med 100 kronor; samt*

*att i blifvande stat för verket den bestämmelsen
intages, att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter
fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån
kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen
afdragas 100 kronor årligen.*

*Utsträckt
arbetstid.*

I skrivelser den 14 maj 1907 n:r 131, angående ny aflöningsstat för statskontoret, och n:r 145, angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, har Riksdagen tillkännagifvit, att den såsom förut-
sättning för sitt godkännande af de föreslagna nya aflöningsstaterna för statskontoret och arméförvaltningen uppställt, att Kungl. Maj:t före den 1 januari 1908, då staterna skulle träda i kraft, meddelat föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån ej undan-

tag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Vidkommande uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas» säges i Riksdagens skrifvelse angående statskontoret, hurusom det afsetts, att under det senare fallet skulle inrymmas t. ex. de tillfällen, då en tjänsteman för utförande af ett eller annat arbete i tjänsten å annan plats än tjänstelokalen, såsom i annat ämbetsverk, arkiv eller dylikt, under en eller flera timmar måste vara från tjänstelokalen frånvarande. Med uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas» hade Riksdagen afsett, bland andra, de fall, då en mera allmän föreskrift om inskränkning i arbetstiden, afseende t. ex. en längre tidsperiod och hela ämbetsverket, funnes böra medgifvas. Riksdagen hade därvid i första rummet haft sin uppmärksamhet riktad på tjänstgöringen under sommarmånaderna. Då nämligen erfarenheten gäfvé vid handen, att ett behörigt skötande af tjänsten under denna del af året, på grund af det i allmänhet i något mindre mängd inkommande arbetsmaterialet, ställde mindre kraf på arbetsintensiteten inom ämbetsverken än under året i öfrigt och då därtill komme, att ett strängt fasthållande af regeln om 6 timmars tjänstgöring under ifrågavarande tid otvifvelaktigt i många fall skulle ställa sig hindrande i vägen för tjänstemannen att tillbringa den tjänstefria delen af dygnet på landet, hade Riksdagen ansett, att möjlighet borde förefinnas att under exempelvis tiden juni—augusti medgifva skälig nedsättning i ifrågavarande tjänstgöringstid.

Beträffande frågan af hvilken myndighet och i hvilken ordning pröfningen af omhandlade undantagsfall skulle verkställas, hade Riksdagen funnit lämpligast, att föreskrifter i detta afseende meddelades af Kungl. Maj:t i ämbetsverkets instruktion.

Kommittén tillåter sig jämväl hvad landtbruksstyrelsen angår hemställa,

att såsom förutsättning för den blifvande nya aflöningsstaten uppställles, att samtliga ordinarie tjänst-innehafvare skola, i den mån ej undantag kunna anses

böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Aflöningsvillkor för landbruksstyrelsens ordinarie personal.

Nu gällande aflöningsvillkor för landbruksstyrelsen finnas intagna i kungl. kungörelsen den 7 juni 1889, angående villkoren för åtnjutande af de från och med år 1890 fastställda löneförmåner för landbruksstyrelsen (bihang till svensk författningssamling n:r 52), samt kungl. kungörelsen den 23 november 1894, angående ändring i villkoren för åtnjutande af de för landbruksstyrelsen fastställda löneförmåner (bihang till författningssamlingen n:r 103).

Vid den blifvande nya staten för landbruksstyrelsen synas kommittén böra i alla tillämpliga hänseenden fästas enahanda aflöningsvillkor, som vid 1907 års riksdag antogos för statskontoret, och hemställer kommittén fördenskuil,

att för åtnjutande af de aflöningsförmåner, som varda upptagna i blifvande ny stat för landbruksstyrelsen, måtte fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning i landbruksstyrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande,

tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning i landbruksstyrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår chef eller ledamot, Kungl. Maj:t och, hvad angår annan tjänst innehafvare, landbruksstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som erhållit förordnande att uppehålla befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af landbruksstyrelsen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej landbruksstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för förhöjningen bestämmas att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, under iakttagande att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande vaktmästaren hos styrelsen därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om reglering af löneförhållandena m. m. vid landbruksstyrelsen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att styrelsens chef och ledamöter äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, en hvar under en och en half månad;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde, likaledes i öfverenstämmelse med hvad som blifvit bestämdt för statskontoret, böra förklaras,

att enhvar, som med eller efter ingången af det år, med hvars början den nya staten träder i kraft, tillträder befattning i landtbruksstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande innehafvare af befattningar i nämnda styrelse, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner

äfvensom, i den mån ej annat föränledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem.

Anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser.

I den stat, som vid 1889 års riksdag fastställdes för den då inrättade landtbruksstyrelsen, var, i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, »till extra biträden, vikariatsersättning och expenser» upptaget ett anslagsbelopp af 5,000 kronor.

Detta anslag höjdes vid 1898 års riksdag till 6,000 och vid 1904 års riksdag till dess nuvarande belopp 9,000 kronor.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 23 maj 1906 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån personer, som äro hos statens ämbetsverk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål och dylika sysslor, må kunna erhålla någon fastare anställning, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kunde föränleda, anbefalldes, bland andra myndigheter, äfven landtbruksstyrelsen att häröfver afgifva underdånigt utlåtande.

I detta utlåtande, som afgafs den 10 oktober 1906, erinrar styrelsen, att det enligt gällande instruktion åligger den bland styrelsens ledamöter, hvilken benämnes sekreterare, att, utom annat, ansvara för uppsättning af samt till styrelsens granskning öfverlämna koncept till expeditioner i alla ärenden, som hos styrelsen föredragits, äfvensom att hafva uppsikt öfver och ansvara för registrators- och aktuariegöromålens behöriga skötande. Honom åligger i sådant hänseende tillse, att öfver inkommande handlingar samt utgående expeditioner föras särskilda diarier, att register därtill upprättas, att till styrelsen inkommande handlingar behörigen emottagas, att remisser och expeditioner behörigen afsändas eller till vederbörande utlämnas, att expeditionslistor, protokoll, konceptexpeditioner och handlingar i afgjorda mål ordnas och förvaras, att styrelsens arkiv hålles i behörigt skick m. m.

Enligt hvad styrelsen vidare erinrar, finnes till handläggande af ofvan uppräknade göromål icke, förutom sekreteraren, anställd någon annan vare sig ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman eller något annat man-

ligt biträde, utan har styrelsen funnit med sin fördel mest förenligt att i stället hos sig anställa kvinnliga biträden, af hvilka två kunna anses hafva stadigvarande, regelbundet arbete hos styrelsen.

Det ena af dessa båda biträden, som alltsedan styrelsens inrättande år 1890 varit därstädes anställdt, har sysselsatts med skrifgöromål, diarie- och registerföring, uppsättande af lättare expeditioner, expeditionsgöromål, verkställande vid behof af kalender- och andra statistiska arbeten, upprättande af styrelsens årsräkenskaper m. m. Det andra biträdet har varit sysselsatt hufvudsakligen med skrifgöromål äfvensom med diarieföring. Den för dessa båda biträden bestämda arbetstiden på tjänsterummet har utgjort för det förra biträdet omkring 6 och för det senare omkring 4 timmar dagligen.

Styrelsen säger sig kunna med verklig tillfredsställelse vitsorda den ordning och noggrannhet, hvarmed dessa kvinnliga biträden utfört sina göromål, samt särskildt den synnerliga skicklighet, det äldre biträdet ådaga-lagt vid fullgörandet af de delvis ganska maktpåliggande och kräfvande göromål, som åt henne anförtrotts, och anser styrelsen det vara dess skyldighet att söka bereda åt dessa och dylika, vare sig manliga eller kvinnliga biträden, som framdeles kunna komma att anställas hos styrelsen, en fast anställning, liksom äfven under vissa villkor pension vid viss framskriden ålder. Enligt styrelsens mening står för vinnande af detta ändamål icke någon lämpligare utväg till buds, än att i styrelsens stat för två ordinarie biträden upptagas aflöningar, fördelade i lön och tjänstgöringspenningar.

Till ledning för bestämmande af de belopp, hvarmed aflöningarna borde utgå, meddelar styrelsen, att det äldre biträdet åtnjöt ett »ordinarie arfvode» af 125 kronor i månaden eller 1,500 kronor för år, hvarjämte samma biträde tillförsäkrats gratifikationer om tillhoppa 300 kronor samt erhållit dyrtidstillägg med tio procent å såväl arfvodet som gratifikationerna, alltså tillsammans 1,980 kronor för år. Det andra biträdet åtnjöt vid tiden för utlåtandets afgifvande ett »ordinarie arfvode» af 50 kronor i månaden, gratifikationer om 100 kronor samt dyrtidstillägg med tio procent å arfvodet eller inalles 760 kronor för år.

Enligt hvad styrelsens representant i kommittén meddelat, har emellertid aflöningen till det senare biträdet från och med ingången af år 1907 höjts, i det att arfvodet satts till 75 kronor för månad eller 900 kronor för år. Däremot skall biträdet icke vidare komma i åtnjutande af dyrtidstillägg. I gratifikation hade samma biträde vid midsommaren 1907 bekommit ett belopp af 50 kronor.

Det är vidare att omförmåla, att enligt uppgift från det äldre biträdet hos landtbruksstyrelsen hon, utöfver ofvannämnda inkomst af 1,980 kronor för år, åtnjuter särskild ersättning för öfvertidsarbete, och att på grund däraf hela hennes inkomst af arbete för ämbetsverkets räkning år 1906 utgjort 2,580 kronor 50 öre.

I ofvanberörda underdåniga utlåtande föreslår styrelsen sådan höjning af biträdenas aflöning, att dem tilldelas en lön af 500 kronor jämte två ålderstillägg till lönen, hvartdera om 100 kronor, samt att tjänstgöringspenningar beräknas för det ena biträdet till 6 kronor för arbetsdag eller 1,800 kronor för år och för det andra till 2 kronor 40 öre för arbetsdag eller 720 kronor för år.

För den händelse att styrelsens i nämnda hänseende framställda förslag skulle vinna bifall, har styrelsen ansett, att det i ämbetsverkets stat för närvarande upptagna anslag å 9,000 kronor till extra biträden, vikariatsersättning och expenser skulle kunna minskas med ett i förhållande till de nämnda biträdenas aflöningsförmåner afpassadt belopp, som dock till följd af den oafbrutet fortgående utvecklingen af styrelsens verksamhet syntes ej böra bestämmas till mer än 2,000 kronor. Styrelsen hemställer fördenskull, att ifrågavarande anslag måtte i styrelsens stat upptagas med ett belopp af 7,000 kronor.

Efter det till Kungl. Maj:t inkommit utlåtanden från vederbörande ämbetsverk och myndigheter i anledning af Riksdagens ofvannämnda skrifvelse af den 23 maj 1906, har Kungl. Maj:t öfverlämnat handlingarna i ärendet till kommittén med uppdrag att yttra sig i ämnet; och har utlåtande och förslag i sådant hänseende af kommittén afgifvits den 31 oktober 1907 i delen VII af kommitténs betänkanden.

I nyssberörda betänkande har kommittén hemställt, att åt biträden, som för stadigvarande arbetsuppgifter äro hos statsmyndigheter anställda eller hädanefter anställas, må gifvas en fast ställning, hvarmed skulle följa förutom aflöningen jämväl rätt till vissa andra förmåner, såsom semester, sjukhjälp och, i vissa fall, ålderdomsunderstöd m. m. Det skulle bero på Kungl. Maj:t att, i den mån befintliga anslag därtill lämna tillgång, bestämma, om och i hvilken omfattning dylika biträden må inom ett ämbetsverk anställas; och skulle såsom fasta biträden i regel anställas endast kvinnor.

Ur det allmännas synpunkt har kommittén ansett böra förutsättas, att anställning såsom fast biträde ej skulle ifrågakomma annat än för biträde, hvars arbetskraft varder, i hufvudsakligen samma omfattning som den ordinarie personalens, utnyttjad för statstjänsten, samt att därjämte borde, för tillstånd att inrätta dylik biträdesbefattning, krävas utredning, att behovet af biträdes arbetskraft till nämnda omfattning är af stadigvarande beskaffenhet.

Beträffande aflöningen för dylika biträden har kommittén anfört, att vid nu rådande prisförhållanden i hufvudstaden begynnelsearfvodet för fasta biträden hos myndigheter därstädes ej bör bestämmas till lägre belopp än 1,200 kronor för år, hvilket arfvode sedermera skulle, i den mån sådant finnes af förhållandena påkalladt, kunna efter hand höjas, dock icke utöfver 1,800 kronor för år. Grunderna för aflöningen till ifrågavarande biträden skulle bestämmas af Kungl. Maj:t, på förslag af vederbörande ämbetsverk, inom de af kommittén angifna minimi- och maximibelopp.

I landtbruksstyrelsens ofvannämnda utlåtande af den 10 oktober 1906 har styrelsen uttalat sin tillfredsställelse med det sätt, hvarpå de hos styrelsen anställda kvinnliga biträden löst de dem anförtrodda uppgifter. Ett oförtydbart erkännande häraf ligger ock däri, att, vid behandlingen af frågan om reglering af löneförhållandena m. m. hos landtbruksstyrelsen, nämnda styrelse icke ansett sig böra ifrågasätta anställning af biträdande ordinarie eller extra tjänstemän utan tilltrott sig att kunna fortfarande tills vidare besörja de styrelsen åliggande göromål med anlåtande af enahanda slags biträden som hittills.

Att vid dylikt förhållande hos landtbruksstyrelsen skall finnas full och stadigvarande sysselsättning för två fasta biträden, synes kommittén uppenbart.

För dessa befattningar skulle gälla hvad kommittén rörande dylika fasta biträden i allmänhet uti delen VII föreslagit eller till beaktande framhållit. I afseende å aflöningsförmånerna lærer emellertid finnas påkalladt att göra undantag för det äldsta af de nuvarande biträdena, under förutsättning att hon varder till fast biträde antagen. Det är nämligen upplyst, att hon, som tjänstgjort hos styrelsen allt från dess inrättande, har sig anförtrodda uppgifter, mera kräfvande och mångsidiga än de, som i allmänhet plägat åläggas dylika biträden. Med afseende härå åtnjuter hon redan nu högre aflöning för år än hvad kommittén tänkt sig som maximiarfvode för fasta biträden i allmänhet, och har landtbruksstyrelsen i sitt utlåtande af den 10 oktober 1906 för henne föreslagit en aflöning, slutande å 2,500 kronor. I betraktande häraf har kommittén icke funnit något att erinra vid, att för henne personligen det fasta arfvodet bestämmes att utgå med högst 2,500 kronor för år, dock att därå icke må grundas någon rätt för henne till högre ålderdomsunderstöd än det belopp, som i sådant hänseende kan komma att högst utgå enligt de af kommittén för fasta biträden i allmänhet föreslagna bestämmelser eller 900 kronor för år.

Med iakttagande häraf anser kommittén att till arfvoden åt fasta biträden i landtbruksstyrelsen bör beräknas ett belopp af högst 4,300 kronor för år. Härutöfver torde för tillfälliga biträden böra afses ett belopp af omkring 1,700 kronor, äfvensom för särskildt anlitade sakkunniga biträden 1,000 kronor. I sistnämnda hänseende må erinras, att i instruktionen är medgifvet att, därest för något ärende erfordras utredning, som icke står att vinna inom styrelsen eller hos därunder lydande tjänstemän, styrelsen äger för sådant ändamål anlita särskildt sakkunnigt biträde.

Enligt den för landtbruksstyrelsen gällande instruktion skola under öfverdirektörens ämbetsresor och semester, eller då han under viss kortare tid är förhindrad att förrätta sitt ämbete, ärendena, med vissa inskränkningar, afgöras af styrelsens ledamöter, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. I regel finnes sålunda ej särskild vikarie för chefen under dennes frånvaro.

Åt ledamot äger styrelsen bevilja tjänstledighet för högst en månad. Under ledamot sålunda beviljad tjänstledighet eller när ledamot befinner sig på ämbetsresor, begagnar semester eller är jäfvig att taga del i ett ärendes behandling eller när ledamotsplats är ledig, äger styrelsen antingen uppdraga åt annan ledamot att, jämte sin egen tjänst, bestrida den förres aligganden eller ock meddela förordnande å tjänsten åt person, som styrelsen undfått Kungl. Maj:ts bemyndigande att vid förefallande behof förordna till tjänstens uppehållande. Enligt hvad kommittén inhämtat, har under semester för någon af de tekniska ledamöterna städse annan ledamot uppehållit, jämte egen tjänst, den lediges befattning; endast vid semester för sekreteraren har hittills särskild vikarie förordnats.

Uti hvad sålunda gäller i ofvanberörda hänseenden har någon ändring icke ifrågasatts från landtbruksstyrelsens sida, och, med afseende å de särskilda förhållanden, som föreligga beträffande detta ämbetsverk, har kommittén ansett sig icke äga anledning till erinran vid den nämnda ordningen. Af denna följer, att till vikariatsersättning under semester för styrelsens ordinarie tjänstemän endast behöfver beräknas ett mindre belopp.

Därutöfver måste dock, i den händelse, med godkännande af kommitténs förslag, två fasta biträden varda anställda hos landtbruksstyrelsen, beredas medel för aflönande af vikarier för dessa under semester och, inom de i delen VII angifna gränser, vid förekommande sjukdomsfall.

För vikariatsersättning i det hela torde dock ej behöfva beräknas mer än 1,000 kronor.

Enligt hvad från landtbruksstyrelsen meddelats, hafva de öfriga utgifter, som bestridts af ifrågavarande anslag, under åren 1904, 1905 och 1906 utgjort resp. kronor 4,890: 89, 5,016: 30 och 4,658: 93 eller i medeltal för dessa tre år kronor 4,855: 37. Med afseende härå och för att tillgodose behofvet någon tid framåt torde för enahanda ändamål böra beräknas ett belopp af 6,000 kronor.

För ofvan angifna särskilda ändamål skulle sålunda i landtbruksstyrelsens stat böra uppföras ett årsanslag af 14,000 kronor. Kommittén hemställer,

att hos landtbruksstyrelsen må anställas två fasta biträden, beträffande hvilka skall gälla hvad för sådana biträden i allmänhet varder stadgadt, dock med den afvikelse att, under ofvan angifven förutsättning, arfvodet för det äldsta biträdet personligen må utgå med högst 2,500 kronor för år, utan att emellertid därå må grundas rätt till högre ålderdomsunderstöd än det belopp, som i sådant hänseende kan komma att högst utgå enligt de af kommittén för fasta biträden i allmänhet föreslagna bestämmelser eller 900 kronor för år;

samt att till extra biträden, vikariatsersättning och expenser i landtbruksstyrelsen må uppföras ett årsanslag af 14,000 kronor.

Stat.

För närvarande gäller för landtbruksstyrelsen följande stat:

	K r o n o r .			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
Öfverdirektören och chefen	5,000	2,000	7,000	
Fiskeriinspektören . . .	3,000	1,500	4,500) Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 byråingenjör	3,000	1,500	4,500	
1 d:o	3,000	1,500	4,500	
1 sekreterare	3,000	1,500	4,500	
1 vaktmästare	500	300	800) Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och skall, om vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, lönen, så länge denna förmån kvarstår, minskas med 150 kronor.
Till extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	9,000	
Summa	—	—	34,800	

Enligt kommitténs förslag skulle staten för landtbruksstyrelsen få följande utseende:

	K r o n o r.			
	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Summa.
Öfverdirektören och chefen	6,200	2,800	1,000	10,000
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100
3 byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300
1 vaktmästare	700	350	150	1,200
Till extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	14,000
Summa	—	—	—	57,600

Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Medan den nu gällande staten slutar å kronor 34,800,
skulle enligt kommitténs förslag staten för landtbruks-
styrelsen sluta å » 57,600
och således öfverstiga den nuvarande med 22,800 kronor. Erinras må
emellertid, att hänsyn härvid icke tagits till ålderstillägg.

Kostnads-
beräkning.

I delen I (sid. 152—160) har kommittén behandlat frågan om för-
enkling i vissa hänseenden af arbetssättet hos de centrala ämbetsverken och
därvid, med framhållande af åtskilliga synpunkter, uttalat den uppfattningen,
att vid utarbetande af instruktioner eller arbetsordningar för nämnda
ämbetsverk afseende bör i görligaste mån fästas å angelägenheten af att
åstadkomma sådana förenklingar i arbetssättet, som kunna finnas erforder-
liga och ändamålsenliga.

I fråga om
förenklingar i
arbetssätt.

I öfverensstämmelse härmed har i kommitténs betänkanden rörande särskilda centrala ämbetsverk hemställts om eller till beaktande framhållits vissa till förenkling syftande förändringar i arbetssättet hos dessa ämbetsverk.

Då kommittén i förevarande betänkande angående landtbruksstyrelsen icke gjort någon särskild hemställan i sådant hänseende, har detta ingalunda sin grund däri, att kommittén skulle i någon måtto hafva frångått sin i delen I uttalade uppfattning, och lika litet däri, att vid landtbruksstyrelsen icke skulle finnas i ett eller annat hänseende önskvärda förenklingar i arbetssättet. Men då numera behovet af dylika förenklingar blifvit allt mera allmänt erkänt och samtliga förvaltande ämbetsmyndigheter jämväl fått från Kungl. Maj:t mottaga cirkulär af den 22 mars 1907 angående affattandet af utlåtanden, skrivelser m. m. i ämbetsärenden (bihang till svensk författningssamling n:r 13), har kommittén ansett sig kunna förutsätta, att, i den mån jämväl de i öfrigt af kommittén förordade förenklingar finnas böra vinna tillämpning och komma till uttryck i instruktioner för vederbörande myndigheter, sådant äfven varder beaktadt vid utfärdande af ny instruktion för landtbruksstyrelsen, samt att denna styrelse jämväl i andra hänseenden skall låta sig angeläget vara att tillse, det arbetssättet därstädes varder, i all den mån ske kan, förenkladt. Och vid sådant förhållande har det syns kommittén icke vara af nöden här inlåta sig vidare å frågan, i all synnerhet då de förenklingar, som må kunna vidtagas, icke under något förhållande kunna tänkas föranleda minskning af den ordinarie personalen vid landtbruksstyrelsen.